

Az irat elektronikus iratról készített másolat

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		FŐVÁROSI TÖRVÉNYSZÉK 67.	
Ügyszám: 2023 OKT 05.	FŐLAJSTROMSZÁM KEZDŐÍRATON:		
Érkezett: IV/ 0 2 2 1 5 - 0 / 2023 2023 OKT 12.	Postán / Gyűjtőládába / Személyesen / E-mailen / Faxon		
Tisztelt Alkotmánybíróság!		Erkezett: 2023 OKT 05.	
Erkezés módja	Erkezett: 2023 OKT 05.		
☐ POSTÁN	☒ @	☐ EGYÉB:	
Példány: I	Mejléklet: I	Kezelőiroda: PÉLDÁNY: IV	.....
Működő Részvénytársaság, rövidített cégnev: MNV Zrt. a továbbiakban: MNV Zrt. – mint a tulajdonosi jogok gyakorlója, nyilvántartó hatóság: Fővárosi Törvényszék Cégbírósága, cégjegyzékszám: [REDACTED], székhely: [REDACTED]			
[REDACTED] statisztikai számjel: [REDACTED], képviseli: [REDACTED]			
vezérigazgató önállóan, kézbesítési címe: [REDACTED] Alperes, mint Indítványozó meghatalmazással igazolt jogi képviselőnk, dr. Papp Sándor egyéni ügyvéd ([REDACTED] telefon: [REDACTED] fax: [REDACTED] e-mail: [REDACTED], Kasz: [REDACTED] ügyvédi igazolvány száma: [REDACTED]) útján a néhai [REDACTED] Felperes, majd jogutódjai, [REDACTED] (II.r. Felperes és [REDACTED] (III.r. Felperes által indított perben a			

Fővárosi Törvényszék a 2023. március 8. napján kelt 39.P.22.719/2022/13. számú ítéletével a kötelezte az Alperest arra, hogy 15 napon belül fizessen meg a Felperesek részére személyenként 20.000.000 – 20.000.000 Forintot, valamint annak 2014. július 1. napjától számított kamatait, továbbá személyenként 647.700 – 647.700 Forint perköltséget, amely ítélet ellen a Fővárosi Ítéltáblához fellebbezést terjesztettünk elő, amelynek elbírálása során a

Fővárosi Ítéltábla a 2023. július 11. napján kelt, jogi képviselőnk által elektronikus kézbesítés útján 2023. augusztus 7. napján átvett 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, és kötelezte az Alperest arra, hogy személyenként 444.500 – 444.500 Forint másodfokú perköltséget 15 napon belül fizessen meg a Felpereseknek.

A Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú jogerős ítélete ellen – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 30. § (1) bekezdésében írt határidőn belül, a Fővárosi Törvényszékhez benyújtva, az Abtv. 27. § alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztjük elő.

Kérjük a T. Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, és azt az Abtv. 43. §-ának megfelelően megsemmisíteni szíveskedjen!

I. Az alkotmányjogi panasz törvényi és formai követelményei

1./ Tényállás

A II. és a III. rendű felperesek jogelődje, néhai [REDACTED] 1959-ben született [REDACTED] 1965-ben költözött [REDACTED], a [REDACTED] helyrajzi számú és a [REDACTED] helyrajzi számú ingatlanokon (perbeli ingatlanokon) működő azbesztcementgyártól

ALKOTMÁNYTÖRZS
1990. évi XLV. törvény
A légvonalban kb. 1,5-2 km-re fekvő ingatlanba. A felperesek jogelődje 1973-76 között a [REDACTED] [REDACTED] járt, amely 1-1,2 km-re volt a gyártól, 1977-ben [REDACTED], a gyártól kb. 4-4,5 km-re költözött, majd 2004-től [REDACTED] lakott, a gyártól kb. 2-2,5 km-re.

A perbeli üzem első jogelődjét, a [REDACTED] 1907-ben alapították, amely időszakonként különböző típusú cementet gyártott.

1948-ban a [REDACTED]-t államosították.

1971-ben a cementgyár mellé azbesztcement-nyomócső gyártó üzem épült a [REDACTED] és a [REDACTED] alatti állami tulajdonú ingatlanokon. (Továbbiakban: Ingatlanok)
A csőgyártás alapanyaga a cement, az azbeszt és a víz.

Az azbeszt rostos, szálás ásványi anyag, összetételére nézve víztartalmú kalcium-magnézium-szilikát. Többféle azbeszt létezik, ipari felhasználásra leginkább a krizolit (fehér azbeszt) és jóval kisebb arányban az amfiból azbesztek közül a krokidolit (kék azbeszt) került. Az azbeszt felhasználását előnyös tulajdonságai, így nagy mechanikai szilárdsága, jó szűrőképessége, nagy vegyi ellenállása és kiváló hőállósága tették indokolttá. Magyarországon az azbeszt, mint ásványi anyag nem található, a fehér azbesztet a Szovjetunióból és Kanadából, a kék azbesztet Dél-Afrikából importálták. A XX. században a sörfőzéstől a gyógyszergyártásig, az autópártól az építőiparig mintegy 3000 féle termék gyártásához használtak fel azbesztet. Pl. a gépkocsik fékbetétje is fehér azbeszt felhasználásával készült. A kék azbesztet tűzálló cement gyártásához használták, míg a fehér azbesztet sok minden máshoz, egyebek mellett az építőiparban különböző méretű és típusú nyomócsövek előállításához.

A perbeli üzemben 1971-től szinte kizárólag fehér azbeszt felhasználásával készült különféle azbesztcement nyomócsöveket gyártottak és minimális mennyiségben (évi 10-12 munkanapon) tűzálló cementet kék azbeszt felhasználásával. A tűzálló cement gyártását azonban 1982-ben beszüntették.

1981. január 1. napjával a [REDACTED] kivált a cementipari vállalatból létrejött az [REDACTED] Vállalat.

1989-ben a [REDACTED] gyár privatizálására került sor, így ettől kezdve a [REDACTED] gyár képezte az [REDACTED] Vállalatot.

1991-től a [REDACTED] gyár környezetében rendszeres levegő szennyezettségi mérést végeztek, amelynek eredménye mindig az akkor megengedett értékhatár alatti azbeszt szennyezettséget mutatott.

1995. december 31. napjával az [REDACTED] Vállalat állami vállalatból gazdasági társasággá alakult át [REDACTED] éven 155.800.000 Ft törzstőkével, amelynek mint egyetlen üzletrésznek a tulajdonosa az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. ([REDACTED]) lett.

1996. június 24. napján a [REDACTED] alatt és a [REDACTED] z. alatt felvett ingatlanokra vonatkozóan az illetékes földhivatal törölte a Magyar Állam tulajdonjogát, valamint az [REDACTED] Vállalat kezelői jogát és helyette az [REDACTED] 1/1 arányú tulajdonjogát jegyezte be.

2004. január 1. napjától lépett hatályba a 41/2000. (XII.20.) EüM-KöM rendelet 4. § (2) bekezdésének azon rendelkezése, mely szerint a továbbiakban az azbesztcement sík- és hullámpala termékek nem gyárthatók és nem forgalmazhatók.

2004. január 1. napján az [REDACTED] végelszámolás alá került, nyilvánvalóan azzal összefüggésben, hogy a jogszabályi tilalom következtében elvesztette meghatározó gyártási profilját és ekkor már tudott volt, hogy egy év múlva minden termékének gyártását- jogszabályi tilalom miatt – be kell fejeznie.

2004-ben a [REDACTED] Környezetvédelmi Felügyelőség KF8038-6/2004. számú határozatával az Ingatlanok vonatkozásában az állapotvizsgálati dokumentációt elfogadta és az [REDACTED] t műszaki beavatkozási terv készítésére kötelezte.

2005. január 1. napjával a 41/2000. (XII.20.) EüM-KöM rendelet 1. számú mellékletének 6.B. pontja megtiltotta Magyarországon az azbeszt tartalmú anyagok gyártását, forgalmazását és felhasználását, ezért az [REDACTED] is megszüntette az ilyen anyagok gyártását és forgalmazását, vagyis teljes termelését.

2005. június 2. napján az [REDACTED] végelszámolása felszámolásba fordult.

2008. április 25. napján kelt adásvételi szerződéssel a [REDACTED] [REDACTED] megvásárolta az Ingatlanokat az [REDACTED] től, amely szerződés egyebek mellett azt is tartalmazza, hogy „Vevő nyilatkozik, hogy magára nézve kötelezőnek ismeri el a KF8038-6/2004. számú határozat végrehajtását és gondoskodik az ingatlanokon található valamennyi veszélyes hulladék elszállításáról, továbbá vállalja az ingatlanok környezeti kármentesítését és kárelhárítását.”

2008. augusztus 27. napján az illetékes földhivatal az Ingatlanokra a [REDACTED] [REDACTED] 1/1 arányú tulajdonjogát jegyezte be adásvétel jogcímén.

2009. év elején a [REDACTED] megkezdte az Ingatlanokon lévő épületek bontását.

2009. április 1-én az OMMF [REDACTED] Munkavédelmi Felügyelősége az munkavédelmi ellenőrzést tartott a bontási területen és az ott tapasztalt szabálytalanságok alapján leállította a bontási munkálatokat.

2009-ben a [REDACTED] Környezetvédelmi Felügyelőség a terület szennyezettségi állapotának pontos megismerése céljából a KTVF32108-2/2009. számú határozatával a [REDACTED] t az Ingatlanok vonatkozásában részletes tényfeltárás végzésére kötelezte.

2010. augusztus 27. napján a [REDACTED] felszámolás alá került.

2011. szeptember 7. napján kelt adásvételi szerződéssel a [REDACTED] megvásárolta az Ingatlanokat a felszámolás alatt álló [REDACTED] től. Az adásvételi szerződés 2. pontja azt is tartalmazza, hogy „az eladó az ingatlanok állapotáért sem szavatossági sem egyéb felelősséget nem vállal. Eladó kijelenti, hogy tudomása szerint az ingatlanokon veszélyes hulladéknak minősülő anyagok nincsenek, és az ingatlanok környezeti kárral nem terheltek, környezetvédelmi hatóság által kiadott kötelezés az ingatlanok vonatkozásában jelenleg nem áll fenn.”. A Fővárosi Törvényszéknél 8.P.25.490/2014. szám alatt folyamatban volt –

ugyancsak azbesztózisra alapozott – perben a [REDACTED] a 2014. december 30. napján kelt előkészítő iratában a következő nyilatkozatot tette: „Az ingatlanokon a tulajdonjogunk megszerzésének és birtokba vételük időpontjában kizárólag az évekkel megelőző bontásokból származó nagy mennyiségű bontási törmelék volt található. Ezt meghaladóan egy irodaház, betonszilók és egy kémény állt már csak, azonban azok is kizárólag bontásra voltak alkalmasak.”

2011. szeptember 27-én az illetékes földhivatal az Ingatlanokra a [REDACTED] 1/1 arányú tulajdonjogát jegyezte be adásvétel jogcímén.

2012. március 28. napján a [REDACTED] benyújtotta a [REDACTED] Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőséghez a környezetszennyezéssel kapcsolatos záró dokumentációt.

2012. július 11. napján a [REDACTED] Önkormányzatának Jegyzője, mint építési hatóság 463-11/2012. számú határozatával a [REDACTED] részére bontási engedélyt adott az Ingatlanokon meglévő „különféle ipari épületekre”. Ezen bontási eljárásban a [REDACTED] Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség KTVF39669-2/2012. számon szakhatósági véleményt adott.

2012. július 16. napján kelt nyilatkozatában a [REDACTED] rásban vállalta a [REDACTED] Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség felé az Ingatlanok kármentesítésének és az ott hátrahagyott hulladékok elszállításának költségeit.

2012. augusztus 10. napján jogerőre emelkedett a [REDACTED] Önkormányzatának Jegyzője, mint építési hatóság 463-11/2012. számú határozata a meglévő épületek elbontására.

2012-ben vagy 2013. elején a [REDACTED] a 8.P.25.490/2014. szám alatt folyamatban volt perben tett nyilatkozata szerint – a bontási munkálatok elvégzésével a [REDACTED] bízta meg, bontási és hulladékkezelési szerződés keretében. A [REDACTED] előadása szerint a [REDACTED] a bontást megkezdte, de nem fejezte be.

2013-ban a [REDACTED] megbízásából a bontási munkálatokat a [REDACTED] végezte, aki további alvállalkozói szerződést kötött a bontásra a [REDACTED]

2013. május 17. napján a felszámolás befejezésével a [REDACTED] törölték a cégnyilvántartásból.

2013. szeptember 10. napján a [REDACTED] Megyei Kormányhivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szerve a bontási tevékenységet ismét felfüggesztette az azbesztmentesítés igazolásáig.

2014. év elején a [REDACTED] Megyei Kormányhivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Szakigazgatási Szerve újból engedélyezte a bontást, miután a bontást végző [REDACTED] becsatoolta az akkreditált laboratórium által végzett anyagminta és levegő minta vizsgálati jegyzőkönyveket és szakértői véleményt.

2014. márciusában a [REDACTED] Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség a KTF3570-4/2014. számú határozatával kötelezte a [REDACTED] a bontási

munkálatok során keletkezett hulladékok besorolására (figyelembe véve a veszélyes és nem veszélyes hulladékok keveredését), illetve engedéllyel rendelkező hulladékgazdálkodási szervezetnek történő átadására.

Ezt követően a [REDACTED] Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség többször megbírságolta a [REDACTED] a kötelezettségei nem teljesítése miatt, majd szakértő kirendeléséről határozott az ingatlanokon található hulladékok azonosítására, veszélyességük megállapítására, majd a KTF 3570-12/2014. számú határozatában azonnali hatállyal előírta a hulladékdeponiák kiporzásának átmeneti megakadályozása érdekében azok folyamatos locsolását.

A felperesek jogelődjének – a gyártásból keletkezett azbesztpor belélegzése következtében felmerülő – panaszai 2013. augusztusában kezdődtek köhögéssel, fulladással, mellkasi fájdalommal és légszomjjal. Az orvosi vizsgálatok eredményeként 2013. szeptember 25-én mesothelioma epitheliale maglignum (mellhártya rosszindulatú daganata) megbetegedést állapítottak meg nála. A diagnosztizálást követően folyamatos orvosi kezelés alatt állt, végül 2017. május 29-én elhunyt.

A kereset szerint a felperesi jogelődöt az azbesztózis okozta mesothelioma megbetegedése következtében nem vagyoni kár érte, amely megfizetésére kérte a Magyar Állam Alperest kötelezni.

Az azbesztexpoziációval összefüggő mesothelioma megbetegedések következtében, ugyanazon ténybeli és jogi alapból a Magyar Állam Alperes ellen már számos polgári peres eljárás indult, amely kártérítési perek főbb szakaszai az alábbiak szerint foglalhatók össze.

A felperesi keresetek elsődleges jogalapját a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 100. §-a képezte, amely rögzíti, hogy „a tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen szomszédait szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.”

A Fővárosi Törvényszék elsőfokú ítéleteiben megállapította, hogy a Magyar Állam alperes nem felelős a felpereseket, illetve a felperesi jogelődöket ért kárért, tekintettel egyrészt arra, hogy habár a perbeli ingatlanok tulajdonosa volt, az ingatlanokat az állami vállalat kezelésbe adta, így a felpereseket ért kárért a kezelő (jogutódja) tartozik felelősséggel, továbbá arra, hogy álláspontja szerint a kár és a károkozó magatartás közötti okozati összefüggés ugyan fennállt, de az alól az alperes egyébként is sikerrel mentette ki magát.

A Fővárosi Ítéltábla ezen ítéleteket azok helyes indokai alapján kivétel nélkül helybenhagyta.

A felperesek azonban felülvizsgálati kérelemmel fordultak a Kúriához, melynek eredményeképp a Kúria a jogerős ítéleteket megalapozatlannak találta, így azokat az elsőfokú ítéletekre is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat meghozatalára utasította. A Kúria hatályon kívül helyező végzéseiben kifejtette, hogy a kezelői jog alapítás önmagában nem alkalmas arra, hogy az ingatlan tulajdonosát mindennemű felelősség alól mentesítse, így a felperesek – az ingatlan akkori használója felelősségre vonhatóságának hiányában – megalapozottan érvényesíthetik az ingatlan tulajdonosával szemben esetlegesen fennálló nemvagyoni kártérítés iránti igényüket.

A Kúria álláspontja szerint tehát a Magyar Állam, mint ingatlantulajdonos szükségtelen szomszédjogi zavarással okozott károkért való felelőssége fennállásának az első- és másodfokú bíróságok döntéseivel ellentétben nincs jogi akadály, továbbá a kár és a károkozó magatartás közötti okozati összefüggés is megállapítható, így a bizonyítási eljárást a Kúria iránymutatása szerint továbbiakban a kártérítési aspektusok mezsgyéjén, az alperes magatartásának kimentésre való alkalmassága tekintetében kellett lefolytatni.

A megismételt – továbbá a Kúria hatályon kívül helyező végzése után indult vagy folytatódott – eljárásokban a Fővárosi Törvényszék a Fővárosi Ítéltábla által is helybenhagyottan, továbbá **immár a Kúria által is hatályában fenntartottan** a felperesek kereseteinek helyt adott, és nemvagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte az alperest.

Az azóta újonnan induló, illetve folyamatban lévő eljárások természetesen nem járják végig a bírósági rendszer valamennyi szintjét, azok – a jelen alkotmányjogi panaszunkkal érintett eljáráshoz hasonlóan – jelenleg a Kúria hatályon kívül helyező végzésében és az azóta született felülvizsgálati ítéletében lefektetett iránymutatások szerint kerültek, illetve kerülnek elbírálásra.

2./ Pertörténet, jogorvoslati lehetőség

„Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és

b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.” (Abtv. 27. § (1) bekezdése)

A Fővárosi Törvényszék 2023. március 8. napján kelt, 39.P.22.719/2022/13. számú ítélete ellen a Fővárosi Ítéltáblához fellebbezést terjesztettünk elő, amelynek elbírálása során a Fővárosi Ítéltábla a 2023. július 11. napján kelt, 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, és kötelezte az Alperest arra, hogy személyenként 444.500 – 444.500 Forint másodfokú perköltséget 15 napon belül fizessen meg a Felpereseknek.

A Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú ítélete jogerős, az ellen fellebbezésnek, illetve további rendes jogorvoslatnak nincsen helye, így az Indítványozó a számára biztosított rendes jogorvoslati lehetőséget kimerítette az Abtv. 27. § (1) bekezdésének b) pontjában meghatározottak szerint.

3./ Határidő

„Az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül, a 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznyolcvan napon belül lehet írásban benyújtani.” (Abtv. 30. § (1) bekezdése)

A Fővárosi Ítéltábla 2023. július 11. napján hozott, 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú jogerős ítéletét jogi képviselőnk 2023. augusztus 7. napján vette át, így jelen alkotmányjogi panaszunkat a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított, az Abtv. 30. § (1) bekezdésében biztosított 60 napos jogszabályi határidőn belül terjesztjük elő.

4./ Az indítványozók érintettsége

„Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés

a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és

b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.” (Abtv. 27. § (1) bekezdése)

„...A bíróság eljárásában félként résztvevő személyen vagy szervezeten kívül jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, akire (amelyre) a döntés rendelkezést tartalmaz, vagy akinek (amelynek) jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed. Polgári eljárásokban az alperes, a felperes, a beavatkozó, büntetőügyekben a terhelt érintettsége nem kíván külön bizonyítást, egyéb személyek esetében azonban az érintettséget az indítványban igazolni kell.” (Az Alkotmánybíróság weboldaldán közzétett, alkotmányjogi panasz benyújtásáról szóló tájékoztatója)

Figyelemmel arra, hogy az Indítványozó jelen alkotmányjogi panaszát az ellene, mint alperes ellen a néhai [REDACTED] felperes, majd jogutódjai, [REDACTED] II.r. felperes és [REDACTED] III.r. felperes által indított polgári peres eljárásban hozott 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú jogerős ítélete ellen terjeszti elő, az Indítványozó, mint peres fél egyedi ügyben való érintettsége nem igényel külön bizonyítást.

5./ A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve a kérdés alapvető alkotmányjogi jelentősége

„Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” (Abtv. 29. §)

Tekintettel arra, hogy alkotmányjogi panaszunk ezen pontjában az Abtv. 29. §-ában írtaknak megfelelően mindössze a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségére, illetve a kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségére kívánunk utalni, ezért az itt előadottakat az alkotmányjogi panaszunk érdemi, jogi érvelési részében fejtjük ki részletesen.

5.1./ A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség

„A "bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség" - az alkotmányjogi panasz alapvető jelentőségének követelményével ellentétben - a panasz sikerességéhez kapcsolódik, az indítványozó egyéni alapjogai sérelmének orvosolhatóságáról szól, és ezzel tulajdonképpen a megnevezett Alaptörvényben foglalt jogok érvényesítésére való alkalmasságról. Bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség áll fent, ha az Alaptörvénnyel való összhang hiánya a konkrét esetben felveti az indítványozó Alaptörvényben foglalt jogának sérelmét. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség fennállásához elegendő megállapítani az Alaptörvényben foglalt jog konkrét esetben való sérelmének lehetőségét.”

(Zakariás Kinga szerk.: Az alkotmánybíróvási törvény kommentárja (Budapest: Pázmány Press, 2022, 29. §-hoz fűzött magyarázatának 3. címe)

A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség (lehetősége) a jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott jogerős ítéletben két tárgykörben is felmerül, nevezetesen

- A jogszabály figyelmen kívül hagyásával lefolytatott tisztességtelen-, az önkényesség tilalmába, a jogszabályok kötelező erejét kimondó klauzulába, valamint az jogállamiság, illetve a jobbiztonság követelményébe ütköző (Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, a 28. cikkét, az R) cikk (2) bekezdését, továbbá a B) cikk (1) bekezdését sértő) eljárás, illetve ítélet, valamint
- az egyenlőség Alaptörvényben lefektetett követelményébe (XV. cikk (1) és (2) bekezdése), mint alkotmányos alapjogba, (továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe, a 28. cikkébe, az R) cikk (2) bekezdésébe, továbbá a B) cikk (1) bekezdésébe ütköző, a Magyar Állam Indítványozó egyenlőséghez való jogát sértő megkülönböztetés a kártérítési felelősség feltételeinek vizsgálata, az okozati összefüggés (jogi okozatosság), valamint a felróhatóság

körében, az alábbiakban kifejtettek okán.

5.1.1./ Tisztességes eljárás (önkényesség tilalma), a jogszabály figyelmen kívül hagyása

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.” (Alaptörvény XXVIII. cikk, (1) bekezdése)

„Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.” (Alaptörvény R) cikk, (2) bekezdése)

„Magyarország független, demokratikus jogállam.” (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés)

„Az állami vállalat a rábízott vagyonnal - törvényben meghatározott módon és felelősséggel - önállóan gazdálkodik.” (rPtk. 31. § (2) bekezdése)

„Az állami vállalat kötelezettségeiért a rábízott vagyonnal felel.” (rPtk. 31. § (3) bekezdése)

„Az állami vállalat (a továbbiakban: vállalat) a társadalom gazdasági-szervezeti egysége, az állam gazdasági vállalkozása. A vállalat eszközei az állam tulajdonában vannak, ezekkel és az alkalmazásában álló munkaerővel feladatai ellátása érdekében – e törvényben meghatározott módon és felelősséggel – önállóan gazdálkodik.” (Az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bek.)

„A vállalat a kötelezettségeiért a rábízott és a kezelésében álló vagyonnal maga felel.” (Az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 27. § (3) bek.)

Mindezeket továbbá az állami tulajdonban álló ingatlanok kezeléséről szóló 9/1969. (II. 9.) Korm. rendelet szövegezése is megerősítette, amely kimondta, hogy „a kezelő az állami ingatlan tekintetében - a polgári jog szabályai és a 7. §-13. § rendelkezései szerint - a tulajdonost megillető jogokat gyakorolja és a tulajdonos kötelezettségeit teljesíti.”

„Az állami vállalat vagyonának tulajdonosa a Magyar Állam (VI. 2. §), de a vállalat a „rábízott vagyonnal” önállóan gazdálkodik és kötelezettségeiért teljes vagyonával felel, más szóval, a Magyar Állam mögöttes felelőssége a hitelezőkkel szemben nem áll fenn.” (a Gellért György által szerkesztett A Polgári Törvénykönyv magyarázata c. kiadvány 2007. évi hetedik kiadása, első kötet 190. oldal utolsó bekezdés).

Az, hogy az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 27. § (3) bekezdése, az rPtk. 31. § (2) és (3) bekezdése, és a 9/1969.(II.9.) Korm. rendelet 6. §-a alapján „a magyar állam mögöttes felelőssége a hitelezőkkel szemben nem áll fenn.”, nem csak szerződésszegéssel okozott károkozás, hanem szerződésen kívüli károkozás esetére is vonatkozik a hivatkozott jogszabályhelyek szövege alapján, ezért a Magyar Államot [redacted] tevékenységéért semmilyen felelősség nem terheli, így a Vállalat harmadik személynek (felperesi jogelődnek) szerződés kívül okozott káráért sem.

Ahogy arra az rPtk, valamint az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény idézett rendelkezései, továbbá – a jelen alkotmányjogi panaszunk jogi érvelésében (II.2.1) kifejtettek szerint – a joggyakorlat is egyértelműen rávilágít, „Nem volt olyan jogszabály, amely az állam mögöttes felelősségét írta volna elő az állami vállalatok tevékenységéért vagy mulasztásáért.” (A Fővárosi Ítéltábla 3.Pf.20.243/2009/3. számú ítélete, közzétéve a FIT-H-PJ-2009-328. számú bírósági határozatként)

Így az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bek. és 27. § (3) bek. alapján a tulajdonos Magyar Állam Indítványozó nem tartozik kártérítési felelősséggel a tulajdonában lévő vállalat által folytatott esetleges környezetszennyező tevékenységért.

Másrészt a perbeli időszakban az [redacted] Vállalatot kezelői jog illetve, amely tartalma szerint harmadik személyek – így a felperesi jogelőd – felé tulajdonosi jogkört biztosított, így a Felperes káráért tulajdonosi minőségben is az [redacted] állalat felel, nem pedig a Magyar Állam.

Az általunk előadottakat továbbá a T. Alkotmánybíróság a társadalmi szervezetek kezelői jogának megszüntetéséről szóló 1990. évi LXX. törvény egyes rendelkezései alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában hozott 17/1992. (III.30.) számú határozata is megerősíti, amely szintén vizsgálta a szóban forgó kérdéskört, elhatárolva egymástól a tulajdonjog és a kezelői jog szoros kapcsolatát. Kifejtette, hogy habár a kezelő nem tulajdonosként tulajdonképpen már-már tulajdonosi jogokat gyakorolt, a kezelői jog jogosultja a Magyar Állammal, mint tulajdonossal szemben mégsem kerülhetett dologi jogi pozícióba.

„A kezelő a harmadik személyekkel fennálló külső jogviszonyokban dologi jogi pozícióba került.” (az Alkotmánybíróság a 17/1992. (III.30.) AB határozata, 3. oldal negyedik bekezdés vége)

Ahogy arra a Kúria ezen ügyekben hozott hatályon kívül helyező végzései előtt hozott másodfokú ítéletében a Fővárosi Ítéltábla is felhívta a figyelmet:

„A kiegészített ítéleti tényállás szerint a kezelő az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került, és ez a tény a Ptk. 100. §-a alkalmazása szempontjából jelentőséggel bír. A Ptk. 100. §-a szerinti kötelezettségek ugyanis a tulajdonost terheltek, az állami tulajdonban álló ingatlanok kezeléséről szóló 9/1969. (II. 9.) Korm. rendelet 6. §-a pedig kimondta, hogy a kezelő az állami ingatlan tekintetében a tulajdonost megillető jogokat gyakorolja és a tulajdonos kötelezettségeit teljesíti. A kezelői jog tartalmának vizsgálata során az Alkotmánybíróság a 17/1992. (III.30.) AB határozatában (ügyiratszám: 1335/B/1990.) az állam és a kezelő szervezet közötti belső, kötelmi jellegű, illetve a kezelő és a harmadik személyek közötti külső, dologi jogviszonyt különböztetett meg, és megállapította, hogy a kezelő a harmadik személyekkel fennálló, külső jogviszonyokban dologi jogi pozícióba került. Mindezekből pedig egyértelműen az következett, hogy mivel a kezelői jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, szomszédjogi alapon kizárólag a kezelővel szemben lehetett bármilyen igényt, így a szükségtelen zavarásból eredő kártérítési igényt is érvényesíteni. Mivel a kezelői jog folytán a szomszédjogi szabályok alapján a tulajdonos Magyar Államnak a felelőssége nem állt fenn, az Ítéletábrának nem kellett állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a Ptk. 100. § és 339. § (1) bekezdésén alapuló igény a tevékenység tényleges folytatójával, vagy a tulajdonossal szemben érvényesíthető. Az államnak sem az állami vállalatokról szóló, sem a privatizációval kapcsolatos jogszabályok szerint nem állt fenn mögöttes felelőssége az állami vállalat által okozott károkért...” (A Fővárosi Ítéletábra 6.Pf.20.901/2017/4-II. számú hatályon kívül helyezett ítélete, 6. oldal utolsó és 7. oldal első bekezdése)

A Felperes, valamint a Fővárosi Ítéletábra jelen ügyben hozott jogerős ítélete hivatkozik ugyan a T. Alkotmánybíróság 5/2022. (IV. 14.) AB határozatában kifejtettekre, azonban a határozat tárgyát képező ügy tényállása, jogi megítélése jelentősen eltér a jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott ítélet alapját képező ügyben történt események láncolatától, tekintettel arra, hogy az 5/2022. (IV. 14.) AB határozatban taglalt alapügyben honvédelmi célból pikrinsav (robbanóanyag) felhasználásával robbanó szerkezetek előállításával járó tevékenységről, és annak ellenőrzéséről volt szó. A jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott jogerős ítélet tárgya ezzel szemben azonban olyan azbesztpor kiporzásából keletkezett egészségkárosodás, amely vonatkozásában

- A Magyar Állam a perbeli időszakban úgy látta és láthatta, hogy az azbesztpor egészségkárosító hatása csak az adott üzem dolgozóit érintheti, de nem terjed ki az üzemeken kívüli területekre, a lakosságra, ahogy azt látták a fejlett európai országok is.
- A Magyar Állam a perbeli időszakban úgy látta és láthatta, hogy létezik olyan munkahelyi expozíciós küszöbérték, amely alatt a rákbetegség kockázata nem áll fenn, ahogy azt látták a fejlett európai országok is.

A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség (lehetősége) jelen esetben tehát abban jelentkezik, hogy a Fővárosi Ítéletábra 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú jogerős ítéletében önkényesen figyelmen kívül hagyta az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bekezdésében, valamint a 27. § (3) bekezdésében foglaltakat, így jogerős ítélete a jelen pontban kifejtettek körében megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, a 28. cikkét, az R) cikk (2) bekezdését, továbbá a B) cikk (1) bekezdését, a jelen alkotmányjogi panaszunk jogi érvelésében részletesen kifejtettek szerint.

5.1.2./ Az egyenlőség követelményének sérelme

Előljáróban is fel szeretnénk hívni a T. Alkotmánybíróság figyelmét arra, hogy az Alaptörvényben rögzített egyenlőségi klauzulára való hivatkozásunk körében nem az általunk megsemmisíteni kért jogerős ítélet polgári jogi jogkérdésben történő felülbírálatát, hanem kizárólag az egyenlőség követelményének az Indítványozó javára történő érvényre juttatását, és a jogerős ítélet kizárólag ezen okból történő megsemmisítését kérjük a T. Alkotmánybíróságtól. E körben tehát az ezen pontban, valamint a jogi érvelés 2.2. pontjában előadott „anyagi jogi érveink” kizárólag annak igazolására irányulnak, hogy (amennyiben egyáltalán fogalmilag fennállhat az Indítványozó kártérítési felelőssége), a felelősség fennállásának hiányát mind az okozati összefüggés (jogi okozatosság), mind a felróhatóság körében az eljárás során maradéktalanul bizonyítottuk, az ezzel ellentétes jogerős marasztalás – a bíróságok által is deklaráltan – kizárólag a Kúria hatályon kívül helyező végzésében, valamint felülvizsgálati ítéletében, ennek következtében pedig a jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott jogerős ítéletben a Magyar Állam terhére megállapított, az egyenlőség Alaptörvényi követelményét sértő, többletfelelősséget kimondó megkülönböztetés következtében született meg.

„A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.” (Alaptörvény XV. cikk, (1) bekezdése)

„Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” (Alaptörvény, XV. cikk, (2) bekezdése)

„Az Alaptörvény XV. cikkének (1)-(2) bekezdése rögzíti az általános jogegyenlőséget, ezzel egyszersmind – alapvető jogként – garantálja az egyenlőséghez való jogot, az egyenjogúságot (pozitív irányú, az egyén jogait előtérbe helyező megközelítés), biztosítja továbbá a hátrányos megkülönböztetés, a diszkrimináció tilalmát (negatív irányú, az egyénnel szemben álló entitások irányában megfogalmazott elvárás.” (Csink Lóránt szerk.: Alapjogi kommentár az alkotmánybírósági gyakorlat alapján, Novissima, Budapest, 2021, 185. oldal)

„A jogegyenlőség, mint a demokratikus jogállam feltétele a jog általi egyenlőként kezelést jelenti...” (Csink Lóránt szerk.: Alapjogi kommentár az alkotmánybírósági gyakorlat alapján, Novissima, Budapest, 2021, 187. oldal)

„A törvény előtti egyenlőség a magyar alkotmányos rendszer jellegadó alapértéke, amely az egész jogrendszert átható általános követelményként jelenik meg, és nem kötődik az életviszonyok tartalmilag egyértelműen körülhatárolható köréhez. Az egyenlőségből származó legalapvetőbb követelmény, alkotmányosan védett igény, hogy a releváns szempontból hasonló eseteket hasonlóan kezeljék, a különbözőket pedig különbözőképpen. Mindez nem jelenti a megszerzhető jogok terjedelmének teljes azonosságát, azt azonban mindenképpen, hogy a jogok nem oszthatók el önkényes kritériumok alapján.” (13/2020. (VI. 22.) AB határozat, indokolás 34. pontja)

„Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.” (rPtk. 339. § (1) bekezdése)

„Az állam - mint a vagyoni jogviszonyok alanya - jogi személy. Az államot a polgári jogviszonyokban - ha jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik - az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter képviseli.” (rPtk. 28. § (1) bekezdése)

„Az Alkotmánybíróság több határozatában leszögezte, hogy az Alkotmányban meghatározott alapjog-kategóriák, így az Alkotmány 70/A. §-ában írt, a diszkrimináció tilalmát meghatározó rendelkezés - annak ellenére, hogy azokat az Alkotmány állampolgári aspektusból fogalmazza meg - a személyekre általában, így a jogi személyekre is vonatkoznak [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 72, 82.; 7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22, 27-28.; 28/1991. (VI. 3.) AB határozat, ABH 1991, 88, 114., 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123, 141. stb.], a jogi személyek számára is biztosított tehát, hogy alkotmányos jogukat alkotmányosan indokolatlan megkülönböztetés nélkül érvényesítsék [40/2005. (IX. 19.) AB határozat, ABH 2005, 427, 440.J.]” (3062/2012. (VII. 26.) AB határozat)

„A jogosultak körére figyelemmel csak a személyek közötti különbségtételnek van relevanciája, a nem személyek között tett különbségtétel nem vizsgálható, kivéve, ha az személyek közötti különbségtételre vezet. A megkülönböztetés tilalma a személyekre általában, így a jogi személyekre is vonatkozik.” (Csink Lóránt szerk.: Alapjogi kommentár az alkotmánybírósági gyakorlat alapján, Novissima, Budapest, 2021, 342. oldal)

„A polgári jogi jogviszonyban megjelenő állam, állami szerv az Alkotmánybíróság gyakorlatában is tetten érhető. Az Alkotmánybíróság szerint is különbséget kell ugyanis tenni az állam, mint közhatalmi entitás és az állam, mint tulajdonos között. Amennyiben ugyanis az állam közhatalmi eszközeivel élve önmaga (mint tulajdonos) számára előnyösebb - jogi, gazdasági - környezetet teremt a gazdasági élet többi szereplőjéhez képest, az alkotmányellenes diszkriminációhoz vezethet (1814/B/1991. AB határozat, ABH 1994, 513, 514.; 59/1992. (XI. 6.) AB határozat, ABH 1992, 272, 273.; 39/1992. (VII. 16.) AB határozat, ABH 1992, 235, 238., 1336/B/1997. AB határozat, ABH 2003, 1025, 1030., megerősítette a 11/2013. (V. 9.) AB határozat, indokolás [37]). Ebből azonban levonható az a következtetés is, hogy amennyiben az állam tulajdonosi minőségben lép be egy jogviszonyba, akkor őt magánjogi jogalanyként kell kezelni és nem közhatalmi szervként.” (3091/2016. (V. 12.) AB határozat, indokolás 18. pontja)

Ahogyan arra a T. Alkotmánybíróság gyakorlata is felhívja a figyelmet, különbséget kell tennünk az állam, mint közhatalmai entitás és az állam, mint tulajdonos között.

A jelen alkotmányjogi panaszunkkal érintett jogvitában az állam magánjogi jogalanyként, nem pedig közhatalmi szervként járt el, így az egyenlőség Alaptörvényben lefektetett követelménye az Indítványozó, mint (jelen esetben) jogi személy vonatkozásában is érvényesül.

A Kúria az azbesztexpozícióval összefüggő mesothelioma megbetegedések következtében, ugyanazon ténybeli és jogi alapból indított peres eljárások során hozott, jelen ügyre is iránymutatást képező hatályon kívüli helyező végzéseiben, majd a megismételt eljárásokat követően hozott felülvizsgálati ítéletében rögzítette az állam, mint ingatlantulajdonos („az adott gazdasági környezetben erőforrásaiból és monopolhelyzetéből adódóan sajátos helyzetben lévő jogalany”) minden más magánjogi jogalanyhoz viszonyított többletfelelősségét az alábbiak szerint.

„A régi Ptk. 339. § (1) bekezdésében foglalt elvárhatósági formula az adott helyzetre vonatkozó általános követelményt fejez ki, de az értékelés mindig a konkrét szituációra vonatkozik, amelynek ismerete magában hordozza az egyedi sajátosságok figyelembevételét. Ebben a körben nem hagyható figyelmen kívül, hogy az érintett időszak szinte teljes tartamában olyan tulajdoni viszonyok érvényesültek, amelyben az állami tulajdon dominanciája érvényesült. Az adott időszakban gyakorlatilag csak az állam volt abban a helyzetben, hogy az ingatlanán állami vállalatok működjenek, illetve az állami vállalatok többnyire csak állami ingatlanon a javukra bejegyzett kezelői jog alapján fejthették ki tevékenységüket. Ezért az általános elvárhatóság követelménye magával az állammal mint az adott gazdasági környezetben erőforrásaiból és monopolhelyzetéből adódóan sajátos helyzetben lévő jogalannyal szembeni elvárhatóságban konkretizálódik.” (A Kúria Pfv.I.20.474/2018/6. számú végzése, indokolás 77. pontja, A Kúria Pfv.I.21.179/2018/6. számú végzése, indokolás 74. pontja, A Kúria Pfv.I.21.196/2018/8. számú végzése, indokolás 72. pontja)

„Noha a Kúria a korábbi hatályon kívül helyező végzésében az akkor rendelkezésre állt peradatok alapján a felróhatóság kérdésében állást foglalni nem tudott, ebben a körben is több lényeges, a megismételt eljárásban irányadónak tekintendő megállapítást tett. A mentesülés érdekében az alperes részéről annak bizonyítását tartotta szükségesnek, hogy nem tudott vagy kellő gondosság mellett sem kellett tudnia arról, hogy az ingatlanán folytatott fokozott veszéllyel járó tevékenységgel összefüggésben a levegőbe kerülő és a környezetet szennyező azbeszt egészségkárosító és rákkeltő hatású. Ehhez elengedhetetlennek tartotta a károsító magatartás idejének meghatározását, amelyet az 1971-től 1992 végéig terjedő időszakokkal azonosított. Kiemelte, hogy az említett időszak szinte teljes tartamában az állami tulajdon dominanciája érvényesült. Emiatt hangsúlyozta: az alperes közjogi szerepét – ide nem értve a jogalkotást – is értékelve lehet megítélni, hogy a tulajdonjogából fakadó kötelezettségeit a tulajdonostól ebben a helyzetben általában elvárható elővigyázatosság és ellenőrzés mellett teljesítette-e. Ezzel összefüggésben pedig nem tartotta figyelmen kívül hagyhatónak az alperes vagy szervei által a közfeladatai ellátása során szerzett ismereteket, vagy azokat, amelyekre megfelelő gondosság mellett szert tehetett volna. Rámutatott arra is, hogy az emberi környezet fokozott védelme a kimentés szempontjából mindenkor megköveteli a magasabb, egyúttal szigorúbb mérce alkalmazását.” (A Kúria, a hivatkozott hatályon kívül helyező végzéseket követő megismételt eljárások után hozott, Pfv.III.21.140/2022/4. számú felülvizsgálati ítélete, indokolás 60. pontja)

Mіндеzen iránymutatás alapján az állam többletfelelősségét mind az elsőfokú, mind a jogerős ítélet rögzítette az alábbiak szerint.

„Az alperes felelősségét vizsgálva megállapította, hogy a környezetszennyező tevékenység a régi Ptk. 100. §-ában foglalt szükségtelen zavarást megvalósította, mivel az a felperesi jogelőd egészségének a sérelmével járt. Az alperes mint a perbeli ingatlan tulajdonosa mulasztott, amikor nem akadályozta meg, hogy az ingatlanát használó állami vállalat légszennyezéssel járó üzemi tevékenységet folytasson, amely a szomszédos ingatlanok használóinak az egészségét károsította. E mulasztásáért a régi Ptk. 339. § (1) bekezdésben foglaltak szerint köteles az általa okozott kárért helytállni. Utalt ebben a tekintetben a kialakult bírósági gyakorlatra, a Kúria Pfv.I.21.196/2018/8. számú ítéletének (81) bekezdésére, Pfv.I.21.179/2018/6. számú ítéletének (83) bekezdésére és Pfv.I.20.474/2018/6. számú ítéletének (75) bekezdésére (megj.: A Kúria imént hivatkozott hatályon kívül helyező végzése), valamint az Alkotmánybíróság 5/2022 (IV.14.) AB határozatának indoklására ([82], [84] bekezdések). Kiemelte, hogy az állam mint közjogi szereplő kötelezettsége fellépni a környezetszennyező tevékenységgel szemben, mely kötelezettségéhez társul a tulajdonosi felelőssége is az állami tulajdonban lévő ingatlanokon

más által folytatott tevékenységeikért, és még kivételesen sem értékelhető az állam mint tulajdonos javára, hogy az állam mint közjogi szereplő engedélyezte, illetve hivatalos tudomása ellenére eltűrte valamely állami ingatlanon a nyilvánvalóan környezetszennyező tevékenységet akkor, amikor erre vonatkozóan már egyértelmű jogszabályi rendelkezések voltak hatályban.” (Jogerős ítélet, indokolás 11. pontja)

„A Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy a régi Ktv. 38. §-ára tekintettel az alperes tulajdonosi felelősségét szigorúbban kellett vizsgálni. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az alperesnek az állami tulajdon dominanciájának időszakában lehetősége volt arra, hogy az ingatlant kezelő állami vállalat tevékenységét befolyásolja, így arra is, hogy a környezetet szennyezően működő állami vállalatot megszüntesse, illetve tőle a kezelői jogot visszavonja...

A Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint ezért az adott helyzetben elvárható volt az alperestől, hogy mint tulajdonos az ingatlant kezelő állami vállalat környezetszennyező tevékenységével kapcsolatban a rendelkezésre álló tulajdonosi eszközökkel éljen: kísérje figyelemmel a veszélyes anyagot feldolgozó kezelő által folytatott ipari tevékenységet (tulajdonosi ellenőrzés), hívja fel a kezelőt a tevékenysége környezetszennyező jellegének megszüntetésére, az ehhez szükséges technológiák bevezetésére, és az észlelt hiányosságok kiküszöbölésére, a felhívás eredménytelensége esetén pedig a kezelői jogot vonja meg, és ilyen módon érje el a kezelő környezetszennyező tevékenységének a megszüntetését.” (Jogerős ítélet, indokolás 49. pontja)

Előjáróban is megjegyezzük, hogy habár az ítéletek, illetve a Kúria korábbi hatályon kívüli helyező végzéseinek indokolásában az okozati összefüggés, pontosabban a jogi okozatoság, valamint a felróhatóság kérdésköre a jogvita jellegzetességeire tekintettel élesen ugyan nem válik egymástól, azonban jelen alkotmányjogi panaszunk ezen pontjában is rögzítjük, hogy a Magyar Állam Indítványozó, mint alperes maradéktalanul igazolta az okozati összefüggés, valamint a felróhatóság megállapíthatatlanságát, a mindezzel ellentétes, (a Kúria hatályon kívül helyező végzéseit, valamint felülvizsgálati ítéletét követően hozott) marasztaló ítéletek indoka kizárólag az imént kifejtett, a Magyar Állam többletfelelősségét megállapító, a Kúria végzéseiben lefektetett, és a jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott jogerős ítéletben is ugyancsak hivatkozott, az egyenlőség Alaptörvényben lefektetett követelményét sértő hátrányos megkülönböztetés.

Nem vitatjuk, hogy az államra, mint sajátos helyzetben lévő közhatalmi entitásra bármely más jogalanyhoz viszonyítva más, adott esetben szigorúbb szabályok és garanciák vonatkoznának, azonban újfent hangsúlyozzuk, hogy a jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott alapügyben a Magyar Állam nem közhatalmi szereplőként, hanem tulajdonosi minőségében, magánjogi jogalanyként van jelen, így ez esetben a Magyar Állam Indítványozó, mint a magánjogi jogviszonyok jogalany, jogi személynek tekintendő, ahogyan azt az rPtk. 28. §-a is rögzíti. Ebből fakadóan az Alaptörvény XV. cikkében írt egyenlőségi klauzula az Indítványozóra, mint jogi személyre is maradéktalanul kiterjed.

A bírói döntést érdemben befolyásoló Alaptörvény-ellenesség (lehetősége) tehát – a jelen pontban kifejtettek körében –

- az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésének,
- XXVIII. cikk (1) bekezdésének,
- 28. cikkének,
- B) cikk (1) bekezdésének,
- R) cikk (2) bekezdésének

a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú jogerős ítélete általi megsértéséből fakad, hiszen a nem közhatalmi entitásként, hanem magánjogi jogalanyként, jogi személyként eljáró Magyar Államot is megilleti az egyenlőség Alaptörvényben rögzített alkotmányos követelménye, ahogyan azt jelen alkotmányjogi panaszunk jogi érvelésében részletesen kifejtjük.

5.2./ A kérdés alapvető alkotmányjogi jelentősége

Tekintettel arra, hogy az Abtv. 29. §-ában meghatározott két vagylagos befogadási okot a T. Alkotmánybíróság gyakorlata is egymás relációjában értelmezi, ezért a kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségének alátámasztására is elősorban az 5.1. pontban írtakra hivatkozunk, az alábbi kiegészítésekkel.

„Az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés fennállásának megállapításához elegendő megállapítani az alapjogokkal való összhang, illetve az Alaptörvény megsabta értelmezési tartomány megsértése valószínűségét, mivel annak sérelmét az Alkotmánybíróság az érdemi eljárásban vizsgálja. Az Alaptörvény megsabta értelmezési tartomány megsértése valószínűségének vizsgálata igazodik - az Alaptörvényben foglalt jogokkal fennálló tartalmi kapcsolat vizsgálatához hasonlóan a jogszabály elleni alkotmányjogi panasz esetén - az alapjogok szerkezetéhez.” (Zakariás Kinga szerk.: Az alkotmánybírósági törvény kommentárja (Budapest: Pázmány Press, 2022, 29. §-hoz fűzött magyarázatának 2.1.2.2. címe)

„Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának megítélésénél - a német gyakorlat mintájára - megjelenik az elbírálás során, hogy az alkotmányjogi panasz keretében vizsgált döntés jelentősége túlmutat-e az adott ügyön, az adott indítvány alapján lehet-e vizsgálni egy alapvető jog tartalmának újabb szegmensét, vagy az ügy lehetőséget ad-e az Alkotmánybíróságnak arra, hogy iránymutatást fogalmazzon meg az alkotmányos intézmények számára az adott alapjog tartalmára és érvényesítésére vonatkozóan.” (Bitskey Botond, Török Bernát szerk.: Az alkotmányjogi panasz kézikönyve (HVG-ORAC, 290 B/5 oldal, 2015), I. fejezetének 2.4. pontja)

Az alapjogokkal való összhang, illetve az Alaptörvény megsabta értelmezési tartomány megsértése valószínűségét az alábbi két kérdéskör alapozza meg:

- 1. Az 5.1.1. pontban, illetve a jogi érvelésben kifejtettek alapján a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítéletében önkényesen túlterjeszkedhet-e a jogszabályok (1977. évi VI. törvény 2. § (1) bekezdése, valamint a 27. § (3) bekezdése), illetve a joggyakorlat által egyértelműen lefektetett szabályrendszeren, figyelemmel a tisztességes eljárás (önkényesség tilalma) Alaptörvényben rögzített követelményére (28. cikk és XXVIII. cikk (1) bekezdése), a törvények kötelező erejét kimondó klauzulára (R) cikk (2) bekezdése), továbbá a jogállamiság elvére (B) cikk (1) bekezdése), ezen belül a jogbiztonság követelményére, amely magában foglalja az eljárási garanciákat, továbbá az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is?**
- 2. Az 5.1.2. pontban, illetve a jogi érvelésben kifejtettek alapján a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítéletében szigoróbb elvárhatósági és okozatossági mérce felállításával figyelmen kívül hagyhatja-e az egyenlőség Alaptörvényben lefektetett alkotmányos követelményét (XV. cikk (1) – (2) bekezdése), minden más jogalanyhoz képest közvetlenül hátrányosan megkülönböztetve ezzel az adott**

jogviszonyban magánjogi jogalanyként, jogi személy tulajdonosként eljáró Magyar Államot?

A Fővárosi Ítéltábla jogerős ítélete teljes mértékben kiüresíti az Alaptörvényben és az Alaptörvény szellemében született jogszabályok, jogforrások által lefektetett kereteket, ezért mindkét kérdésben kétségtől szükséges a T. Alkotmánybíróság állásfoglalása, az Indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak érvényre juttatása, megóvása érdekében.

6./ Az állam, mint magánjogi jogalany

„Az (1) bekezdésben foglaltak nem illetik meg a közhatalmat gyakorló indítványozót.” (Abtv. 27. § (2) bekezdése)

Az Abtv. 2023. június 1-jén hatályba lépett 27. § (2) bekezdése rögzíti, hogy az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz lehetősége a közhatalmat gyakorló indítványozót nem illeti meg, azonban a Magyar Állam, mint indítványozó esetében irányadó alkotmánybíróági gyakorlat szerint az indítványozói jogosultságot az dönti el, hogy az állam közhatalmi szervként, vagy pedig magánjogi jogalanyként jár el az adott jogviszonyban.

„Az állam - mint a vagyoni jogviszonyok alanya - jogi személy. Az államot a polgári jogviszonyokban - ha jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik - az állami vagyoni felügyeletéért felelős miniszter képviseli.” (rPtk. 28. § (1) bekezdése)

„[18] A polgári jogi jogviszonyban megjelenő állam, állami szerv az Alkotmánybíróság gyakorlatában is tetten érhető. Az Alkotmánybíróság szerint is különbséget kell ugyanis tenni az állam, mint közhatalmi entitás és az állam, mint tulajdonos között. Amennyiben ugyanis az állam közhatalmi eszközeivel élve önmaga (mint tulajdonos) számára előnyösebb - jogi, gazdasági - környezetet teremt a gazdasági élet többi szereplőjéhez képest, az alkotmányellenes diszkriminációhoz vezethet (1814/B/1991. AB határozat, ABH 1994, 513, 514.; 59/1992. (XI. 6.) AB határozat, ABH 1992, 272, 273.; 39/1992. (VII. 16.) AB határozat, ABH 1992, 235, 238., 1336/B/1997. AB határozat, ABH 2003, 1025, 1030., megerősítette a 11/2013. (V. 9.) AB határozat, indokolás [37]). Ebből azonban levonható az a következtetés is, hogy amennyiben az állam tulajdonosi minőségben lép be egy jogviszonyba, akkor őt magánjogi jogalanyként kell kezelni és nem közhatalmi szervként.

[19] A jogosultság létét vagy hiányát ugyanis az alapozza meg, hogy az alapul fekvő jogviszonyban az állam, az állami szerv magánjogi jogalanyként, vagy közhatalmi szervként járt-e el...” (3091/2016. (V. 12.) AB határozat, indokolás 18-19. pontja)

Mivel a szóban forgó, jelen alkotmányjogi panaszunkkal érintett polgári jogi jogvitában a Magyar Állam Indítványozó nem közhatalmat gyakorló entitásként, hanem mint magánjogi jogalany járt el, ezáltal az Indítványozó – mint a magánjogi jogviszonyok jogi személy alanya – alkotmányjogi panaszának előterjesztése nem ütközik az Abtv. 27. § (2) bekezdésébe.

II. Az alkotmányjogi panasz érdemi indokolása

1./ Az Alaptörvény megsértett rendelkezései

A Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú ítéletével megsértette

- az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdését,

„A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.” (Alaptörvény XV. cikk, (1) bekezdése)

„Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” (Alaptörvény XV. cikk, (2) bekezdése)

- az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdését,

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- az Alaptörvény 28. cikkét,

„A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumbát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

- az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdését,

„Magyarország független, demokratikus jogállam.”

- valamint az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdését.

„Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

2./ Az alaptörvény-ellenesség jogi indokolása

2.1./ Tisztességes eljárás (önkényesség tilalma), a jogszabály figyelmen kívül hagyása

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és

nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.” (Alaptörvény XXVIII. cikk, (1) bekezdése)

„A tisztességes eljáráshoz való jog (fair trial) nem csupán az eljárás egyik tulajdonsága, hanem az eljárás egészének minőségét védő, ebben az értelemben elsődlegesen az anyagi jogot érvényre juttató eljárással szemben támasztott követelmény, processzuális alapjog, ugyanakkor e jogból további, a szoros értelemben vett eljárási garanciákon túlmenően alkotmányos elvások is fakadnak. A tisztességes, méltányos, kiegyensúlyozott eljárás nehezen körülírható minőség, amelyet lényegében az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csak megítélni, az eljárás egyes részleteinek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása mellett lehet méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes. A tisztességes eljáráshoz való jog abszolút abban az értelemben, hogy vele szemben nem is létezik más mérlegelhető alapvető jog vagy alkotmányos érték, mert már maga is mérlegelés eredménye.

...A tisztességesség követelménye nemcsak a tárgyalási szakra terjed ki, hanem felöleli a bírósági eljárás egészét, továbbá a peres eljárások mellett a nemperes eljárásokat is, [ezért szóhasználatára ellenére téves a XXVIII. cikk (1) bekezdésére „tisztességes tárgyaláshoz való jogként” hivatkozni] azzal, hogy a tisztességes bírósági eljárásból fakadó követelményeket mindig az adott eljárásfajta és eljárási szak sajátosságaihoz igazodóan szükséges értékelni.” (Csink Lóránt szerk.: Alapjogi kommentár az alkotmánybírósági gyakorlat alapján, Novissima, Budapest, 2021, 321-322. oldal)

„A tisztességes eljáráshoz való jog – annak processzuális jellege miatt – alapvetően nem nyújt lehetőséget a bírói döntés tartalmi kritikájára. Jogállami keretét között mindazonáltal a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé, a bíróság törvény alá rendeltségének követelménye alapján az „a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes.” (Csink Lóránt szerk.: Alapjogi kommentár az alkotmánybírósági gyakorlat alapján, Novissima, Budapest, 2021, 342. oldal)

„Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.” (Alaptörvény R) cikk, (2) bekezdése)

„Az alkotmányok hagyományosan tartalmazzák azon generálklauzulát, amely szerint a jogszabályok mindenkire kötelezőek, és - összhangban az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésével - éppen ezért megismerhetők. E szabály egyben feltételezi azt is, hogy a jogszabályokat mindenki ismeri, amely vélelmet általában valamennyi jogrendszer alapvető szinten alkalmazza, hiszen ennek hiányában a kötelezettségek nem lennének kikényszeríthetők. Az állam e vonatkozásban azt biztosítja, hogy a jogszabályok mindenki számára megismerhetők legyenek. Ennek eszköze, hogy az országos jogszabályokat a Jat. alapján a Magyar Közlönyben ki kell hirdetni, míg a helyi önkormányzatok által alkotott rendeleteket a helyben szokásos módon, amely módot a helyi önkormányzat szintén rendeletben, a szervezeti és működési szabályzatban határozza meg. A Magyar Közlönyt a kormányzati portálon történő elektronikus dokumentumként kell közzétenni, melynek szövege hitelesnek minősül. Az Alaptörvény R) cikk egyben összefügg a jogegyenlőség klauzulájával is, amely szerint a jogszabályok mindenkire egyformán kötelezőek.” (Árva Zsuzsanna: Nagykommentár Magyarország Alaptörvényéhez, R) cikkhez fűzött magyarázatának 2. pontja)

„Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése a korábbi Alkotmány 77. § (2) bekezdésének az utóda azzal a helyes korrekcióval, hogy nem csak az „alkotmányos jogszabályokat” teszi mindenki

számára kötelezővé. Az alaptörvényi rendelkezés kapcsán ehelyütt a kötelezett kör igényel pontosítást, vagyis a "mindenkire kötelező" és ezzel együtt az "általánosan kötelező" magatartási szabály fogalmának az értelmezése. **Ebbe a körbe tartoznak a természetes és jogi személyek, a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek és az állam szervei egyaránt. A jogszabályok egyes típusainak és a jogszabálynak nem minősülő egyéb normatív aktusoknak a kötelezettei a Jat.-ban jelennek meg. A jogtudomány általánosságban a jogértelmezés számos módszerét különíti el egymástól a jogi normák tartalmának feltárására. Ezek közül a legismertebbek a nyelvtani (benne a dogmatikai és a kontextuális), a logikai, a rendszertani, a történeti és az ún. teleológiai jogértelmezés. Ez utóbbi a szabályozás céljára van tekintettel, a bíró azt mérlegeli, hogy mi volt a jogszabály objektív célja a norma megszületésekor...**" (Kiss Barnabás: Útmutató az Alaptörvényhez, 2022, HVG-ORAC, az Alaptörvény R) cikkéhez fűzött magyarázata)

„A Javaslát az Alaptörvényt a jogrendszer alapjaként határozza meg. Az Alaptörvény a jogrendszer csúcán helyezkedik el, minden más jogszabály az Alaptörvényből ered, és azzal nem lehet ellentétes. A Javaslát mindenki kötelességeként írja elő az Alaptörvény és a jogszabályok megtartását. Ez a rendelkezés azt is kifejezésre juttatja, hogy nincs kivételezett személy, társadalmi csoport vagy állami szerv, amely valamiféle erkölcsi vagy politikai okra hivatkozva felülemelkedhetne a jogszabályokon.” (A Magyarország Alaptörvényéről szóló T/2627. számú törvényjavaslát - akkor még - Q cikkhez fűzött részletes indokolása)

„Magyarország független, demokratikus jogállam.” (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés)

„A jogállamiság fogalmától elválaszthatatlanok az eljárási garanciák, hiszen azok eleve a jogállamiság, illetve a jogbiztonság elvéből fakadnak... A garanciák nem csupán az olyan Alaptörvényben megfogalmazott garanciákat jelentik, mint a bírósághoz fordulás joga vagy a büntetőeljárási garanciák, hanem valamennyi, a jogállamisághoz fűződő követelmény betartását attól függetlenül, hogy az adott szabály az Alaptörvényben vagy annál alacsonyabb szintű normában szerepel. Az eljárási garanciákkal kapcsolatos alapvető követelményeket az Alkotmánybíróság az ún. első elévülési döntésében [11/1992. (III. 5.) AB határozat] fogalmazta meg. Ebben kimondta, hogy az eljárási garanciák alapvető jelentőségűek az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatósága szempontjából. Csak a formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működik alkotmányosan a jogszolgáltatás.” (Árva Zsuzsanna: Nagykomentár Magyarország Alaptörvényéhez, B) cikkhez fűzött magyarázatának 2. pontja)

„A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam - s elsősorban a jogalkotó - kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák. Csak formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények.” (9/1992. (I. 30.) AB határozat, indokolás V.3. pontja)

„Az állami vállalat a rábízott vagyonnal - törvényben meghatározott módon és felelősséggel - önállóan gazdálkodik.” (rPtk. 31. § (2) bekezdése)

„Az állami vállalat kötelezettségeiért a rábízott vagyonnal felel.” (rPtk. 31. § (3) bekezdése)

„Az állami vállalat (a továbbiakban: vállalat) a társadalom gazdasági-szervezeti egysége, az állam gazdasági vállalkozása. A vállalat eszközei az állam tulajdonában vannak, ezekkel és az alkalmazásában álló munkaerővel feladatai ellátása érdekében – e törvényben meghatározott módon és felelősséggel – önállóan gazdálkodik.” (Az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bek.)

„A vállalat a kötelezettségeiért a rábízott és a kezelésében álló vagyonnal maga felel.” (Az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 27. § (3) bek.)

Az állami vállalat javára alapított kezelői jog a haszonélvezeti jognál is sajátosabb jogviszonyt eredményezett. Az rPtk. 31. §, valamint az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 27. § rendelkezései egyöntetűen deklarálták, hogy **az állami vállalat kötelezettségeiért a rábízott és a kezelésében álló vagyonával saját maga felel.** A perbeli gyáringatlanok ugyan valóban a Magyar Állam tulajdonát képezték, azonban látható, hogy a kezelői jog sajátosan önálló mozgásteret engedett a kezelő számára, az állam, mint tulajdonos igencsak csekély befolyása mellett.

„... a II.r. alperes jogelődje 1983. január 1-jétől állami vállalatként üzemeltette a M. Gyáregységet ön, ólomtömb, félgyártmányok tevékenységi körrel. Az üzemben ólomakkumulátor feldolgozás és feketeréz gyártás folyt 1990. május 25-ig. Az üzem működése közben és a tevékenység megszüntetését követően is a területen fedetlenül tárolt veszélyes hulladék másodlagos környezetszennyezést okozott, szálló porként továbbra is szennyezte a területet. A II.r. alperes és jogelődje 1990. május 25-ét követően – miután a KÖJÁL felfüggesztette a tevékenységet – a veszélyes hulladék tárolásán kívül egyéb környezetszennyező tevékenységet nem folytattak. 1993. július 1-jei hatállyal a II.r. alperes jogelődje az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény hatálya alá tartozóan államigazgatási felügyelet alatt álló vállalatokra vonatkozó szabályok szerint működött. 1993. december 31-én privatizáció révén az állami vállalat részvénytársasággá alakult, a részvénytársaság a vállalat általános jogutódja lett...

1948. és 1993. között a gyárterület állami vállalatok kezelésében, állami tulajdonban volt. Az I.r. alperes (Magyar Állam) veszélyes üzemi tevékenységet nem végzett, így a Ptk. 345. § szerinti kártérítési felelőssége kizárt. Az I. rendű alperes (Magyar Állam) azonban tulajdonosi nivoltából fakadóan a jogi személynek minősülő állami vállalat tevékenységéért, mulasztásáért kártérítési felelősséggel nem tartozott és ugyancsak nem állt fenn kártérítési felelőssége annak folytán, hogy az ingatlan tulajdonosa volt, hiszen az önálló jogi személyiséggel működő kezelőszerv volt köteles helytállni a tevékenységével vagy mulasztásával kapcsolatos kártérítési kötelezettségekért az 1977. évi VI. törvény 27. § (3) bekezdése, továbbá az 1976. évi II. törvény 3. §-a, 43. § (1) bekezdése és a 46. §-a alapján is. Nem volt olyan jogszabály, amely az állam mögöttes felelősségét írta volna elő az állami vállalatok tevékenységéért vagy mulasztásáért. Az állami vállalat nem az állam megbízottjaként végezte a tevékenységét, tehát a Ptk. 350. § rendelkezései nem irányadók.” (Fővárosi Ítéltábla 3.Pf.20.243/2009/3. számú ítélete, közzétéve a FIT-H-PJ-2009-328. számú bírósági határozatként, indokolás 3. oldal tizenegyedik bekezdése, 4. oldal negyedik bekezdése, ismertetve még dr. Fézer Tamás: Kártérítési jog 2010. évi kiadású könyvének 15. jogesetként a 206-210. oldalakon)

A Fővárosi Ítéltábla idézett 3.Pf.20.243/2009/3. számú ítéletével elbírált esetben is a Magyar Állam tulajdonában lévő állami vállalat gyártó tevékenysége során „szálló porként” a levegőbe került veszélyes anyag okozta az ottani felperes megbetegedését, a kereset mégis elutasításra került, mert „Nem volt olyan jogszabály, amely az állam mögöttes

felelősségét írta volna elő az állami vállalatok tevékenységéért vagy mulasztásáért. Az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bek. és 27. § (3) bek. alapján a tulajdonos Magyar Állam nem tartozik kártérítési felelősséggel a tulajdonában lévő vállalat által folytatott esetleges környezetszennyező tevékenységért.

Ahogy arra a Kúria ezen, az asbesztexpozícióval összefüggő mesothelioma megbetegedések okán a károsultak által a Magyar Állam alperes ellen indított nemvagyonosi kártérítési perek ügyekben hozott hatályon kívül helyező végzése előtt hozott másodfokú ítéletében a Fővárosi Ítéltábla is felhívta a figyelmet:

„A kiegészített ítéleti tényállás szerint a kezelő az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került, és ez a tény a Ptk. 100. §-a alkalmazása szempontjából jelentőséggel bírt. A Ptk. 100. §-a szerinti kötelezettségek ugyanis a tulajdonost terheltek, az állami tulajdonban álló ingatlanok kezeléséről szóló 9/1969. (II. 9.) Korm. rendelet 6. §-a pedig kimondta, hogy a kezelő az állami ingatlan tekintetében a tulajdonost megillető jogokat gyakorolja és a tulajdonos kötelezettségeit teljesíti. A kezelői jog tartalmának vizsgálata során az Alkotmánybíróság a 17/1992. (III.30.) AB határozatában (ügyiratszám: 1335/B/1990.) az állam és a kezelő szervezet közötti belső, kötetmi jellegű, illetve a kezelő és a harmadik személyek közötti külső, dologi jogviszonyt különböztetett meg, és megállapította, hogy a kezelő a harmadik személyekkel fennálló, külső jogviszonyokban dologi jogi pozícióba került. Mindezekből pedig egyértelműen az következett, hogy mivel a kezelői jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, szomszédjogi alapon kizárólag a kezelővel szemben lehetett bármilyen igényt, így a szükségtelen zavarásból eredő kártérítési igényt is érvényesíteni. Mivel a kezelői jog folytán a szomszédjogi szabályok alapján a tulajdonos Magyar Államnak a felelőssége nem állt fenn, az Ítéltáblának nem kellett állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a Ptk. 100. § és 339. § (1) bekezdésén alapuló igény a tevékenység tényleges folytatójával, vagy a tulajdonossal szemben érvényesíthető. Az államnak sem az állami vállalatokról szóló, sem a privatizációval kapcsolatos jogszabályok szerint nem állt fenn mögöttes felelőssége az állami vállalat által okozott károkért...” (A Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.901/2017/4-II. számú hatályon kívül helyezett ítélete, 6. oldal utolsó és 7. oldal első bekezdése)

Az általunk előadottakat továbbá a T. Alkotmánybíróság a társadalmi szervezetek kezelői jogának megszüntetéséről szóló 1990. évi LXX. törvény egyes rendelkezései alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában hozott 17/1992. (III.30.) számú határozata is megerősíti, amely szintén vizsgálta a szóban forgó kérdéskört, elhatárolva egymástól a tulajdonjog és a kezelői jog szoros kapcsolatát. Kifejtette, hogy habár a kezelő nem tulajdonosként tulajdonképpen már-már tulajdonosi jogokat gyakorolt, a kezelői jog jogosultja a Magyar Állammal, mint tulajdonossal szemben mégsem kerülhetett dologi jogi pozícióba. A T. Alkotmánybíróság álláspontja szerint e két aspektus annyiban elhatárolható, ha megkülönböztetjük egymástól az állam és a kezelő közötti „belső”, valamint azon „külső” jogviszonyt, melynek során a kezelő harmadik személyekkel szemben kvázi „tulajdonosként” lép föl.

„a kezelő a harmadik személyekkel fennálló külső jogviszonyokban dologi jogi pozícióba került.” (az Alkotmánybíróság a 17/1992. (III.30.) AB határozata, 3. oldal negyedik bekezdés vége)

Az imént kifejtettek, és az állami tulajdon oszthatatlansága okán jött létre ez a sajátos, a kezelő személyének közbeiktatásával létrehozott háromlépcsős tulajdoni struktúra, melynek eredményeképp az állam és a külső jogviszonyokban megjelenő harmadik személyek közé egy

állami tulajdonjomból származtatott, vagyonértékű részjogosítványokkal rendelkező sajátos jogi személy ékelődött, aki az említett harmadik személyekkel speciális dologi jogi pozícióba került.

„Az állam tulajdonosi szabadságából következik, hogy az állami tulajdon intézményét, belső struktúráját joga van törvényhozói úton is átalakítani.” (az Alkotmánybíróság a 17/1992. (III.30.) AB határozata, 4. oldal második bekezdése)

Mindezekből pedig egyértelműen az következett, hogy mivel a kezelői jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, **szomszédjogi alapon kizárólag a kezelővel szemben lehetett bármilyen igényt**, így a szükségtelen zavarásból eredő kártérítési igényt is **érvényesíteni** (a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.21.156/2017/5-II. számú ítélete indokolásának 7. oldal 4. bekezdése).

Tehát a 17/1992.(III.30.) AB határozatból is következően a felperesi jogelőd felé az **Vállalat nemcsak mint használó, hanem mint „tulajdonosi joggyakorló” is kártérítési felelősséggel tartozik**, ami a kezelői jog fennállására tekintettel kizárja a harmadik személyek felé a Magyar Állam tulajdonosi jog gyakorlását, és így kártérítési felelősségét.

A Kúria ezen azbesztexpozícióval összefüggő mesothelioma megbetegedések következtében indított peres eljárások során hozott, hivatkozott hatályon kívül helyező végzéseiben is rögzítette, hogy **„a tulajdonos és a használó közötti jogviszony természetéből fakadóan eltérő a tulajdonos mozgásteré. Megállapodáson vagy valamely jogszabály rendelkezésén alapuló, a kizárólagos használatra feljogosító dologi jog (haszonélvezeti jog stb.) a tulajdonos számára nem feltétlenül biztosít lehetőséget arra, hogy a használóval szemben fellépjen.”** (A Kúria Pfv.I.20.474/2018/6. számú végzése, indokolás 53. pontja, A Kúria Pfv.I.21.179/2018/6. számú végzése, indokolás 56. pontja, A Kúria Pfv.I.21.196/2018/8. számú végzése, indokolás 57. pontja)

„A szomszédjogi szabályokon belül a Ptk. 100. §-a minden esetben a tulajdonos szükségtelen zavarással, azaz a saját magatartásával a szomszédjának okozott károk megtérítésének kötelezettségét foglalja magába. A tulajdonost így a Ptk. 100. § alapján nem terhelheti olyan magatartásért felelősség, amelyet nem ő tanúsított...” (Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.21.492/2012/5. számú ítélete, közzétéve a FIT-H-PJ-2013-237. bírósági határozatként)

„A szomszédok szükségtelen zavarására vonatkozó törvényi tilalom megsértése esetén kötelmi jogviszony – kártérítési jogviszony – keletkezik, amelynek alanya nem a dologi jogi tulajdonos, hanem kötelmi kötelezettként a károkozó. Ha a szükségtelen zavarással kárt okozó magatartást nem a tulajdonos, hanem a tényleges használó, adott esetben az építető valósította meg, a kárigény vele szemben keletkezik.” (Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.236/2011. számú ítélete, közzétéve a BDT2012. évi 2721. számú jogeseteként)

„A szomszédjogi sérelemre alapított, a szükségtelen zavarástól való tartózkodás tilalmának megsértésével keletkezett károk megtérítése iránti követeléseket a szerződésen kívül okozott károkért való felelősségre vonatkozó általános szabályok szerint, a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján kell elbírálni. Az előbbiekből az következik, hogy a Ptk. 100. §-ban foglalt tilalom megsértése esetén kötelmi jogviszony – kártérítési jogviszony – keletkezik, amelynek alanya nem a dologi jogi tulajdonos, hanem kötelmi kötelezettként a károkozó. A szomszédjogi sérelem miatti kártérítési igény a szükségtelen zavarásban megnyilvánuló jogellenes magatartás („háborítás, nuisance”) tényleges tanúsítójával, a károkozóval szemben érvényesíthető (Legfelsőbb Bíróság EBH2006. 1399., továbbá Pf.V.20.131/2001.), illetve Pf.

V.20.525/2006. határozat.)” (Szegei Ítéltábla Pf.I.20.299/2011. számú ítélete, közzétéve a BDT2012. évi 2817. számú jogeseteként, indokolás 3. oldal ötödik bekezdése

„*A szomszédjogi szabályok megsértése címén az ingatlan értékcsökkenésében megjelölt kárigeny érvényesítése esetén a kártérítési felelősséget önmagában a tulajdonosi minőség nem alapozza meg...*” (Fővárosi Ítéltábla 5. Pf. 21 032/2010/5. számú határozata, közzétéve a BDT 2011.2422. számú jogeseteként)

Ahogy az az asbesztexpozícióval összefüggő mesothelioma megbetegedések következtében, ugyanazon ténybeli és jogi alaplól indított peres eljárások során kifejtettük, miután a felperesi jogelőd asbesztexpozíciója idején „nem volt olyan jogszabály, amely az állam mögöttes felelősségét írta volna elő az állami vállalatok tevékenységéért vagy mulasztásáért.”, ezért a Magyar Állam Alperes nem tartozik felelősséggel a Felperes káráért.

Mindezeket továbbá az állami tulajdonban álló ingatlanok kezeléséről szóló 9/1969. (II. 9.) Korm. rendelet szövegezése is megerősítette, amely kimondta, hogy „a kezelő az állami ingatlan tekintetében - a polgári jog szabályai és a 7. §-13. § rendelkezései szerint - a tulajdonost megillető jogokat gyakorolja és a tulajdonos kötelezettségeit teljesíti.”

Az önkényesség Alaptörvényben rögzített tilalmát, (mint a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványát) tehát a Fővárosi Ítéltábla azon eljárása sértette meg, hogy önkényesen figyelmen kívül hagyta az állami vállalatokról szóló 1977. évi VI. törvény 2. § (1) bekezdésében, valamint a 27. § (3) bekezdésében foglaltakat, így jogerős ítélete a jelen pontban kifejtettek körében megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, a 28. cikkét, az R) cikk (2) bekezdését, továbbá a B) cikk (1) bekezdését.

2.2./ Az egyenlőség alkotmányos követelményének sérelme

2.2.1./ Az eltérő bánásmód mibenléte

Előjáróban is fel szeretnénk hívni a T. Alkotmánybíróság figyelmét arra, hogy az Alaptörvényben rögzített egyenlőségi klauzulára való hivatkozásunk körében nem az általunk megsemmisíteni kért jogerős ítélet polgári jogi jogkérdésben történő felülbírálatát, hanem kizárólag az egyenlőség követelményének az Indítványozó javára történő érvényre juttatását, és a jogerős ítélet kizárólag ezen okból történő megsemmisítését kérjük a T. Alkotmánybíróságtól. Az e körben előadott „anyagi jogi érveink” tehát kizárólag annak igazolására irányulnak, hogy (amennyiben egyáltalán fogalmilag fennállhat az Indítványozó kártérítési felelőssége), a felelősség fennállásának hiányát mind az okozati összefüggés (jogi okozatosság), mind a felróhatóság körében az eljárás során maradéktalanul bizonyítottuk, az ezzel ellentétes jogerős marasztalás – a bíróságok által is deklaráltan – kizárólag a Kúria hatályon kívül helyező végzésében, valamint felülvizsgálati ítéletében, ennek következtében pedig a jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott jogerős ítéletben a Magyar Állam terhére megállapított, az egyenlőség Alaptörvényi követelményét sértő, többletfelelősséget kimondó megkülönböztetés következtében született meg.

„A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.” (Alaptörvény XV. cikk, (1) bekezdése)

„Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” (Alaptörvény, XV. cikk, (2) bekezdése)

„Az Alaptörvény XV. cikkének (1)-(2) bekezdése rögzíti az általános jogegyenlőséget, ezzel egyszersmind – alapvető jogként – garantálja az egyenlőséghez való jogot, az egyenjogúságot (pozitív irányú, az egyén jogait előtérbe helyező megközelítés), biztosítja továbbá a hátrányos megkülönböztetés, a diszkrimináció tilalmát (negatív irányú, az egyénnel szemben álló entitások irányában megfogalmazott elvárás.” (Csink Lóránt szerk.: Alapjogi kommentár az alkotmánybírósági gyakorlat alapján, Novissima, Budapest, 2021, 185. oldal)

„A jogegyenlőség, mint a demokratikus jogállam feltétele a jog általi egyenlőként kezelést jelenti...” (Csink Lóránt szerk.: Alapjogi kommentár az alkotmánybírósági gyakorlat alapján, Novissima, Budapest, 2021, 187. oldal)

„A törvény előtti egyenlőség a magyar alkotmányos rendszer jellegadó alapértéke, amely az egész jogrendszert átható általános követelményként jelenik meg, és nem kötődik az életviszonyok tartalmilag egyértelműen körülhatárolható köréhez. Az egyenlőségből származó legalapvetőbb követelmény, alkotmányosan védett igény, hogy a releváns szempontból hasonló eseteket hasonlóan kezeljék, a különbözőket pedig különbözőképpen. Mindez nem jelenti a megszerzhető jogok terjedelmének teljes azonosságát, azt azonban mindenképpen, hogy a jogok nem oszthatók el önkényes kritériumok alapján.” (13/2020. (VI. 22.) AB határozat, indokolás 34. pontja)

„Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.” (rPtk. 339. § (1) bekezdése)

„Az állam - mint a vagyoni jogviszonyok alanya - jogi személy. Az államot a polgári jogviszonyokban - ha jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik - az állami vagyoni felügyeletéért felelős miniszter képviseli.” (rPtk. 28. § (1) bekezdése)

„Az Alkotmánybíróság több határozatában leszögezte, hogy az Alkotmányban meghatározott alapjog-kategóriák, így az Alkotmány 70/A. §-ában írt, a diszkrimináció tilalmát meghatározó rendelkezés -annak ellenére, hogy azokat az Alkotmány állampolgári aspektusból fogalmazza meg - a személyekre általában, így a jogi személyekre is vonatkoznak [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 72, 82.; 7/1991. (II. 28.) AB határozat, ABH 1991, 22, 27-28.; 28/1991. (VI. 3.) AB határozat, ABH 1991, 88, 114., 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123, 141. stb.], a jogi személyek számára is biztosított tehát, hogy alkotmányos jogukat alkotmányosan indokolatlan megkülönböztetés nélkül érvényesítsék [40/2005. (IX. 19.) AB határozat, ABH 2005, 427, 440.].” (3062/2012. (VII. 26.) AB határozat)

„A jogosultak körére figyelemmel csak a személyek közötti különbségtételnek van relevanciája, a nem személyek között tett különbségtétel nem vizsgálható, kivéve, ha az személyek közötti különbségtételre vezet. A megkülönböztetés tilalma a személyekre általában, így a jogi személyekre is vonatkozik.” (Csink Lóránt szerk.: Alapjogi kommentár az alkotmánybírósági gyakorlat alapján, Novissima, Budapest, 2021, 342. oldal)

„A polgári jogi jogviszonyban megjelenő állam, állami szerv az Alkotmánybíróság gyakorlatában is tetten érhető. Az Alkotmánybíróság szerint is **különbséget kell ugyanis tenni az állam, mint közhatalmi entitás és az állam, mint tulajdonos között. Amennyiben ugyanis az állam közhatalmi eszközeivel élve önmaga (mint tulajdonos) számára előnyösebb - jogi, gazdasági - környezetet teremt a gazdasági élet többi szereplőjéhez képest, az alkotmányellenes diszkriminációhoz vezethet (1814/B/1991. AB határozat, ABH 1994, 513, 514.; 59/1992. (XI. 6.) AB határozat, ABH 1992, 272, 273.; 39/1992. (VII. 16.) AB határozat, ABH 1992, 235, 238., 1336/B/1997. AB határozat, ABH 2003, 1025, 1030., megerősítette a 11/2013. (V. 9.) AB határozat, indokolás [37]). Ebből azonban levonható az a következtetés is, hogy amennyiben az állam tulajdonosi minőségben lép be egy jogviszonyba, akkor őt magánjogi jogalanyként kell kezelni és nem közhatalmi szervként.” (3091/2016. (V. 12.) AB határozat, indokolás 18. pontja)**

Ahogy arra a T. Alkotmánybíróság gyakorlata is felhívja a figyelmet, különbséget kell tennünk az állam, mint közhatalmi entitás és az állam, mint tulajdonos között.

A jelen alkotmányjogi panaszunkkal érintett jogvitában az állam magánjogi jogalanyként, nem pedig közhatalmi szervként járt el, így az egyenlőség Alaptörvényben lefektetett követelménye az Indítványozó, mint (jelen esetben) jogi személy vonatkozásában is érvényesül.

A Kúria az azbesztexpozícióval összefüggő mesothelioma megbetegedések következtében, ugyanazon ténybeli és jogi alaptól indított peres eljárások során hozott, jelen ügyre is iránymutatást képező hatályon kívül helyező végzéseiben, majd a megismételt eljárásokat követően hozott felülvizsgálati ítéletében rögzítette az állam, mint ingatlan tulajdonos („az adott gazdasági környezetben erőforrásaiból és monopolhelyzetéből adódóan sajátos helyzetben lévő jogalany”) minden más magánjogi jogalanyhoz viszonyított többletfelelősségét az alábbiak szerint.

„A régi Ptk. 339. § (1) bekezdésében foglalt elvárhatósági formula az adott helyzetre vonatkozó általános követelményt fejez ki, de az értékelés mindig a konkrét szituációra vonatkozik, amelynek ismerete magában hordozza az egyedi sajátosságok figyelembevételét. Ebben a körben nem hagyható figyelmen kívül, hogy az érintett időszak szinte teljes tartamában olyan tulajdoni viszonyok érvényesültek, amelyben az állami tulajdon dominanciája érvényesült. Az adott időszakban gyakorlatilag csak az állam volt abban a helyzetben, hogy az ingatlanán állami vállalatok működjenek, illetve az állami vállalatok többnyire csak állami ingatlanon a javukra bejegyzett kezelői jog alapján fejthették ki tevékenységüket. Ezért az általános elvárhatóság követelménye magával az állammal mint az adott gazdasági környezetben erőforrásaiból és monopolhelyzetéből adódóan sajátos helyzetben lévő jogalannyal szembeni elvárhatóságban konkretizálódik.” (A Kúria Pfv.I.20.474/2018/6. számú végzése, indokolás 77. pontja, A Kúria Pfv.I.21.179/2018/6. számú végzése, indokolás 74. pontja, A Kúria Pfv.I.21.196/2018/8. számú végzése, indokolás 72. pontja)

„Noha a Kúria a korábbi hatályon kívül helyező végzésében az akkor rendelkezésre állt peradatok alapján a felróhatóság kérdésében állást foglalni nem tudott, ebben a körben is több lényeges, a megismételt eljárásban irányadónak tekintendő megállapítást tett. A mentesülés érdekében az alperes részéről annak bizonyítását tartotta szükségesnek, hogy nem tudott vagy kellő gondosság mellett sem kellett tudnia arról, hogy az ingatlanán folytatott fokozott veszéllyel járó tevékenységgel összefüggésben a levegőbe kerülő és a környezetet szennyező azbeszt egészségkárosító és rákkeltő hatású. Ehhez elengedhetetlennek tartotta a károkozó

magatartás idejének meghatározását, amelyet az 1971-től 1992 végéig terjedő időszakkal azonosított. Kiemelte, hogy az említett időszak szinte teljes tartamában az állami tulajdon dominanciája érvényesült. Emiatt hangsúlyozta: az alperes közjogi szerepét – ide nem értve a jogalkotást – is értékelve lehet megítélni, hogy a tulajdonjogából fakadó kötelezettségeit a tulajdonostól ebben a helyzetben általában elvárható elővigyázatosság és ellenőrzés mellett teljesítette-e. Ezzel összefüggésben pedig nem tartotta figyelmen kívül hagyhatónak az alperes vagy szervei által a közfeladatai ellátása során szerzett ismereteket, vagy azokat, amelyekre megfelelő gondosság mellett szert tehetett volna. Rámutatott arra is, hogy az emberi környezet fokozott védelme a kimentés szempontjából mindenkor megköveteli a magasabb, egyúttal szigorúbb mérce alkalmazását.” (A Kúria, a hivatkozott hatályon kívül helyező végzéseket követő megismételt eljárások után hozott, Pfv.III.21.140/2022/4. számú felülvizsgálati ítélete, indokolás 60. pontja)

Mindezen iránymutatás alapján az állam többletfelelősségét mind az elsőfokú, mind a jogerős ítélet rögzítette az alábbiak szerint.

„Az alperes felelősségét vizsgálva megállapította, hogy a környezetszennyező tevékenység a régi Ptk. 100. §-ában foglalt szükségtelen zavarást megvalósította, mivel az a felperesi jogelőd egészségének a sérelmével járt. Az alperes mint a perbeli ingatlan tulajdonosa mulasztott, amikor nem akadályozta meg, hogy az ingatlanát használó állami vállalat légszennyezéssel járó üzemi tevékenységet folytasson, amely a szomszédos ingatlanok használóinak az egészségét károsította. E mulasztásáért a régi Ptk. 339. § (1) bekezdésben foglaltak szerint köteles az általa okozott kárért helytállni. Utalt ebben a tekintetben a kialakult bírósági gyakorlatra, a Kúria Pfv.I.21.196/2018/8. számú ítéletének (81) bekezdésére, Pfv.I.21.179/2018/6. számú ítéletének (83) bekezdésére és Pfv.I.20.474/2018/6. számú ítéletének (75) bekezdésére (megj.: A Kúria imént hivatkozott hatályon kívül helyező végzése), valamint az Alkotmánybíróság 5/2022 (IV.14.) AB határozatának indokolására ([82], [84] bekezdések). Kiemelte, hogy az állam mint közjogi szereplő kötelezettsége fellépni a környezetszennyező tevékenységgel szemben, mely kötelezettségéhez társul a tulajdonosi felelőssége is az állami tulajdonban lévő ingatlanokon más által folytatott tevékenységekért, és még kivételesen sem értékelhető az állam mint tulajdonos javára, hogy az állam mint közjogi szereplő engedélyezte, illetve hivatalos tudomása ellenére eltűrte valamely állami ingatlanon a nyilvánvalóan környezetszennyező tevékenységet akkor, amikor erre vonatkozóan már egyértelmű jogszabályi rendelkezések voltak hatályban.” (Jogerős ítélet, indokolás 11. pontja)

„A Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy a régi Ktv. 38. §-ára tekintettel az alperes tulajdonosi felelősségét szigorúbban kellett vizsgálni. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az alperesnek az állami tulajdon dominanciájának időszakában lehetősége volt arra, hogy az ingatlant kezelő állami vállalat tevékenységét befolyásolja, így arra is, hogy a környezetet szennyezően működő állami vállalatot megszüntesse, illetve tőle a kezelői jogot visszavonja...

A Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint ezért az adott helyzetben elvárható volt az alperestől, hogy mint tulajdonos az ingatlant kezelő állami vállalat környezetszennyező tevékenységével kapcsolatban a rendelkezésre álló tulajdonosi eszközökkel éljen: kísérelje figyelemmel a veszélyes anyagot feldolgozó kezelő által folytatott ipari tevékenységet (tulajdonosi ellenőrzés), hívja fel a kezelőt a tevékenysége környezetszennyező jellegének megszüntetésére, az ehhez szükséges technológiák bevezetésére, és az észlelt hiányosságok kiküszöbölésére, a felhívás eredménytelensége esetén pedig a kezelői jogot vonja meg, és ilyen módon érje el a kezelő környezetszennyező tevékenységének a megszüntetését.” (Jogerős ítélet, indokolás 49. pontja)

Előjáróban is megjegyezzük, hogy habár az ítéletek, illetve a Kúria korábbi hatályon kívüli helyező végzéseinek indokolásában az okozati összefüggés, pontosabban a jogi okozatoság, valamint a felróhatóság kérdésköre a jogvita jellegzetességeire tekintettel élesen ugyan nem válik egymástól, azonban felhívjuk a T. Alkotmánybíróság figyelmét, hogy a Magyar Állam Indítványozó, mint alperes maradéktalanul igazolta az okozati összefüggés, valamint a felróhatóság megállapíthatatlanságát, a mindezzel ellentétben, (a Kúria hatályon kívül helyező végzéseit, valamint a felülvizsgálati ítéletét követően hozott) marasztaló ítéletek indoka kizárólag az imént kifejtett, a Magyar Állam többletfelelősségét megállapító, a Kúria végzéseiben lefektetett, és a jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott jogerős ítéletben is ugyancsak hivatkozott, az egyenlőség Alaptörvényben lefektetett követelményét sértő jogi iránymutatás.

Nem vitatjuk, hogy az államra, mint sajátos helyzetben lévő közhatalmi entitásra bármely más jogalanyhoz viszonyítva más, adott esetben szigorúbb szabályok és garanciák vonatkoznak, azonban újfent hangsúlyozzuk, hogy a jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott alapügyben a Magyar Állam nem közhatalmi szereplőként, hanem tulajdonosi minőségében, magánjogi jogalanyként van jelen, így ez esetben a Magyar Állam Indítványozó, mint a magánjogi jogviszonyok jogalany, jogi személynek tekintendő, ahogyan azt az rPtk. 28. §-a is rögzíti. Ebből fakadóan az Alaptörvény XV. cikkében írt egyenlőségi klauzula az Indítványozóra, mint jogi személyre is maradéktalanul kiterjed.

Mindezekből fakadóan a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú jogerős ítéletének megsemmisítésére irányuló jelen indítványunk teljes mértékben kiállja a T. Alkotmánybíróság gyakorlatában megjelenő, a jogegyenlőségi ügyek vizsgálata esetén alkalmazandó mérlegelési szempontok, így az eltérő bánásmód, a védelmi kör és a korlátozás igazolásának próbáját, hiszen

- eltérő bánásmód alkalmazásra egyértelműen sor került, az jelenleg is fennáll (különös tekintettel arra, hogy a jelen alkotmányjogi panaszunkkal érintett ügyel megegyező ténybeli és jogi alapból indított nemvagyoni kártérítés, illetve sérelemdíj iránti perek a Kúria hivatkozott hatályon kívül helyező végzése, immár felülvizsgálati ítéletei által kijelölt iránymutatások szerint folynak tovább az Indítványozó Magyar Államot, mint alperest marasztaló ítéletekkel)
- az eltérő bánásmód hátrányt jelent az érintettnek, tehát a megkülönböztetés hátrányos (a Kúria hatályon kívül helyező végzése, felülvizsgálati ítélete, valamint a jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott jogerős ítélet egyértelműen kimondja a Magyar Állam jelen ügybeli megkülönböztetett, többletfelelősséget a kártérítési felelőség fennállásának, az okozati összefüggés és a felróhatóság kapcsán)
- figyelemmel arra, hogy a jelen ügygel érintett jogviszonyban a Magyar Állam, mint magánjogi jogalany, mint ingatlantulajdonos jogi személy járt el, ezért a többi természetes és jogi személlyel egyazon jogi megítélés alá esik, egyazon alkotmányos alapjogok illetik meg, tehát a korlátozás vizsgálatának szempontjából elmondható, hogy az érintettek összehasonlítható helyzetben is vannak, e szempontból homogén csoportot alkotnak,
- így az Alaptörvény XV. cikkében lefektetett egyenlőségi követelmény egyértelműen kiterjed az adott ügyre, továbbá

- jelen ügyben az eltérő bánásmód alkotmányjogi mérce alkalmazásával sem igazolható.

Mindezek okán az egyenlőség Alaptörvényben rögzített alkotmányos követelménye kétséget kizáró módon sérült.

Az egyenlőség Alaptörvényben rögzített követelményét tehát a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú jogerős ítélete azzal sértette meg, hogy a nem közhatalmi entitásként, hanem magánjogi jogalanyként, jogi személyként eljáró Magyar Államra nézve minden más jogalanyhoz képest szigorúbb feltételekhez kötötte a kártérítési felelősség fennállása hiányának bizonyítását, nevezetesen az okozati összefüggést a jogi okozatosság körében, valamint a felróhatóság alóli kimentést, megsértve ezzel

- **az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdését,**
- **az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdését,**
- **az Alaptörvény 28. cikkét,**
- **az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdését,**
- **az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdését.**

2.2.2./ Az okozati összefüggés (jogi okozatosság) kérdése

A jelen ügyben bekövetkezett kár és a károkozó magatartás közötti okozati összefüggés részét képező előreláthatóság, azaz a jogi okozatosság, mint a kártérítési felelősség egyik konjunktív feltétele – melynek bizonyítása egyébként a felperes terhére esik – kétséggkívül hiányzik.

Alaptörvény-sértően járt el tehát a Fővárosi Ítéltábla akkor, amikor az okozati összefüggés bizonyítottságának hiánya ellenére, az Alaptörvény XV. cikkének (1) és (2) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) bekezdését, a 28. cikkét, a B) cikkének (1) bekezdését, az R) cikkének (2) bekezdését, (valamint a Ptk. 339. § (1) bekezdését) megsértve, **kizárólag az egyenlőség követelményét sértő, az Indítványozót hátrányosan megkülönböztető, a Magyar Állam többletfelelősségét megállapító különbségtétel miatt kártérítés megfizetésére kötelezett bennünket.**

A bírói gyakorlat szerint a károkozó magatartást, a kárt és a kettő közötti okozati összefüggést a károsultnak kell bizonyítania (miután az rPtk. szerint elvben minden károkozás jogellenes, ezért a jogellenességet a Felperesnek nem kell külön bizonyítania).

Tehát az Alperes kimentése (felróhatóságára való hivatkozás) csak azt követően jöhet szóba, ha a Felperes bizonyította az Alperes károkozó magatartását, a kárát és a kettő közötti okozati összefüggést.

„Az okozati összefüggés kapcsán meg kell különböztetnünk egymástól a ténybeli és a jogi okozatosságot. A ténybeli okozatosság az okozati összefüggés természettudományos oldala: valamennyi olyan körülmény okozati összefüggésben van a kárral, amely nélkül az nem következett volna be. Ezt nevezik conditio sine qua non (elengedhetetlen feltétel) megközelítésnek... A ténybeli azonosság vizsgálata azonban nem alkalmas annak eldöntésére, hogy ki viselje a kárt. Ezért a kártérítési felelősség megállapítása kapcsán a jogi okozatosságot kell vizsgálni... A magyar jogban az uralkodó elmélet az Eörsi Gyula által kidolgozott adekvát kauzalitás tana. Ezt a megközelítést alkalmazva az lesz releváns ok, ami a kártérítés szankciójával befolyásolható, amivel szemben a kártérítés prevencióos hatást fejthet ki... ebből

az következik, hogy a károkozó magatartás csak olyan károkkal állhat okozati összefüggésben, amelyeket a károkozó előre láthatott. Hiszen, ha egy magatartás olyan kárt okoz, amelyet a károkozó nem lát előre, akkor ezzel kapcsolatban hiába ír elő szankciót a jogalkotó, annak nem lesz preventív hatása.” (Tókey Balázs: „Szerződésen kívüli kötelmek, károkozás és az egyéb kötelelem keletkeztető tények” c., 2020. évben megjelent HVG ORAC kiadvány, 32. és 33. oldalán lévő 63., 65. és 67. pontja)

„Az uralkodó jogi okozatossági elmélet az Eörsi Gyula által kidolgozott és többek által továbbfejlesztett ún. adekvát kauzalitás tana. Eörsi felfogása szerint akkor és annyiban érdemes (és helyes) felelőssé tenni a károkozót az általa okozott károkért, ha és amennyiben ő e következményekkel a károkozó magatartás kifejtésének időpontjában számolhatott.” (Fuglinszky Ádám által szerkesztett, „Kártérítési jog” c., 2015. évi HVG ORAC kiadvány, 246. oldal első bekezdése)

„Az 1959-es Ptk. károkozó magatartás és kár közötti oksági kapcsolatra nem tartalmazott rendelkezést, az okozatosság kérdése és megítélése a bírósági gyakorlatra maradt. Az okozati összefüggés fogalma nem volt definiált, az értékeléskor figyelembe veendő tények és szempontok felállításához a jogszabályi előírások adtak keretet és a joggyakorlat és az elmélet ad támpontot.” (Barta Judit, Barzó Tímea és Csák Csilla által szerkesztett, „Magyarázat a kártérítési jogról” c. 2018. évi kiadvány, 398. oldal harmadik bekezdése)

„A Legfelsőbb Bíróság már egy korai ítéletében (BH1984. 195.) kimondta, hogy az előre pontosan fel nem mérhető körülmények következtében nem állapítható meg kárfelelősség.” (Vékás Lajos és Gárdos Péter által szerkesztett: Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz, 2020. évi kiadvány, II. kötet 2476. oldal második bekezdése)

„A felelősség szempontjából meghatározó ok kiválasztása tekintetében elvi jellegű megállapítást tett a Legfelsőbb Bíróság BH 2008.299. számon közzétett ügyben. A Legfelsőbb Bíróság szerint „az oksági láncolatban az a meghatározó ok, amely az események rendszerinti lefolyása mellett – az általános élettapasztalat szerint – alkalmas az eredmény létrehozására. Az oksági láncban figyelembe veendő szakasz tartamát döntően befolyásolja, hogy a károsodásra vezető eseménysor elindítója látta-e, illetve láthatta-e a bekövetkező eredményt.” (Wellmann György által szerkesztett, „A Ptk. magyarázata polgári jog kötelmi jog”, 2021. évi HVG ORAC kiadvány, VI. kötet, 770. oldal utolsó és 771. oldal első bekezdése)

„A kár megfizetése iránti polgári perben a bíróságnak azt kell tisztáznia, hogy a kártérítésnek a Ptk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott együttes feltételei – ezek között a kár és a jogellenes magatartás közötti okozati összefüggés – megállapítható-e. Az okozati összefüggés vizsgálatakor először abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy a károsodáshoz vezető okfolyamatban a jogellenes és felróható alperesi magatartás milyen szerepet játszott. Az oksági láncolatban az a meghatározó ok, amely az események rendszerinti lefolyása mellett – az általános élettapasztalat szerint – alkalmas az eredmény létrehozására. Az oksági láncban figyelembe veendő szakasz tartamát döntően befolyásolja, hogy a károkozásra vezető eseménysor elindítója látta-e, illetve láthatta-e a bekövetkező eredményt.” (Legfelsőbb Bíróság Pfv.V.20152/2008. számú ítélete indokolásának 2. oldal utolsó előtti bekezdése, közzétéve a Wellmann György által 2021. évben is meghivatkozott **BH2008. évi 299.** számú jogesetként)

A Legfelsőbb Bíróság iránymutatónak tekintett BH2008. évi 299. számú jogesetét Wellmann Györgyön kívül idézi Fuglinszky Ádám is a „Kártérítési jog” 2015. évi

könyvében, annak 247. oldal utolsó bekezdésében, valamint **Osztovits András** az általa szerkesztett, „A Polgári Törvénykönyvről szóló 1954. évi IV. törvény magyarázata” c. 2011. évi kiadvány, II. kötet, 1269. oldal első bekezdésében.

„Az okozati összefüggés, mint a deliktuális kártérítési (sérelemdíjért való) felelősség egyik nélkülözhetetlen feltétele fennállásának megállapítása két lépcsőben történik. Elsőként a bíróságnak a ténybeli okozatosság kérdésében kell állást foglalnia, azaz az általános élettapasztalat, vagy szükség esetén szakértői bizonyítás alapján azt kell eldöntenie, a károsodáshoz vezető okfolyamatban az alperes magatartása akár közvetve, akár közvetlenül szerepet játszott-e. A *conditio sine qua non* formula (nélkülözhetetlen feltétel formulája) alapján oknak tekinthető az eredmény minden olyan előzménye, amely nélkül az eredmény nem következett volna be úgy és akkor, mint ahogyan és amikor bekövetkezett. Ha e formula alapján az okozati összefüggés kizárható, a felelősség nem állapítható meg. A *conditio sine qua non* formula alkalmazása ugyanakkor az oksági folyamatot a végtelenbe vezeti vissza, ezért az e formula alapján megállapított okozati összefüggés fennállása esetén második lépcsőben szükség van a jogi okozatosság megállapítására, az eredményt előidéző okok egyfajta szűrésére, a releváns (adekvát) okok kiválasztására.” (Szegedi Ítéltábla, Pf.20283/2019/6. számú határozata 3. oldal utolsó és 4. oldal első bekezdése)

„A kártérítési felelősséghez szükséges okozati összefüggést csak a jogilag releváns okok alapozhatják meg. Az oksági láncolatban relevánsnak az az ok tekinthető, amely az események rendszerinti lefolyása mellett – az általános élettapasztalat szerint – alkalmas az eredmény létrehozására. Az oksági láncolatban lényeges, hogy a károkozásra vezető eseménysor elindítója látta-e, illetve láthatta-e a bekövetkező eredményt.” (Szegedi Ítéltábla, Pf.II.20375/2015. számú ítélete, közzétéve a BDT2016. évi 3577. számú jogesetként)

„Az okozott sérelem megítélése során fokozott figyelem hárul az előreláthatósági klauzula érvényre juttatására.” (Barta Judit, Barzó Tímea és Csák Csilla által szerkesztett, „Magyarázat a kártérítési jogról” c. 2018. évi kiadvány, 399. oldal második bekezdése)

„A kárfelelősség vizsgálata során az okozati összefüggés szempontjából a kár bekövetkezése releváns okának van jelentősége. Ez akkor állapítható meg, ha a felróható magatartás szerves összefüggésben van a kárral: e nélkül a kár nem következett volna be, illetve a károkozó a kár bekövetkeztét előre láthatta.” (Fővárosi Ítéltábla 3.Pf.21.587/2012/10. számú ítélete, közzétéve a BDT2013. évi 2893. számú jogesetként)

A fentiekből következik, hogy

- a károkozó magatartás és a kár között csak akkor áll fenn okozati összefüggés, ha a károkozó a károkozás időpontjában „a kár bekövetkeztét előre láthatta”,
- ekként a jelen perben az okozati összefüggés csak akkor áll fenn, ha a Felperes által bizonyított lenne, hogy az Alperes a károkozás időpontjában a felperesi jogelőd súlyos, esetlegesen halálos végkifejletű megbetegedésének bekövetkeztét előre láthatta,
- az Alperes marasztalására csak akkor kerülhet sor, ha a Felperes az okozati összefüggés részeként bizonyítja, hogy a felperesi jogelőd mellhártya mesotheliomát okozó folyamatindító azbesztxepozíció eseménye bekövetkeztekor (időpontjában) az Alperes előre láthatta a felperesi jogelőd súlyos – akár halálos eseménnyel járó – megbetegedésének lehetőségét.

A „bekövetkező eredmény”-t, vagyis a kárt – jelen perben nem vagyoni kárt –, aminek a megtérítésére kötelezte a Fővárosi Törvényszék, illetve a Fővárosi Ítéltábla az Alperest a jogerős ítélet indokolásának 24. pontja tartalmazza: „A felpereseket megillető nem vagyoni kártérítés összegének megállapítása során figyelembe vette, hogy a felperesek jogelődjének egészségét súlyosan sértette a károkozó magatartás. A felperesek jogelődje 54 éves korában egy gyógyíthatatlan betegséggel szembesült, 2013-tól tudatában volt annak, hogy belátható időn belül meg fog halni. Figyelembe vette a felperesek jogelődjének panaszait, és azokat a felperesi jogelőd személyes meghallgatásakor előadott körülményeket, amelyek köztudomásúan is alátámasztják a hasonló megbetegedés esetében az életmód hátrányos megváltozását, testi és pszichés megterhelést jelentenek. A felperesek jogelődjének szembesülnie kellett azzal, hogy magára hagyja gyermekeit és a családját, nem tudja megélni unokája kibontakozását. A halál biztos tudata, lehetséges időpontjának ismeretét olyan lelki, pszichikai megterhelésnek értékelte, mely már önmagában is magasabb összegű kártérítést tesz indokolttá. Értékelte, hogy a felperes élethez való jogát is sértette az alperes tulajdonában lévő ingatlan kezelőjének a tevékenysége.” (Jogerős ítélet, indokolás 24. pontja)

A magyar bírósági gyakorlat szerint ezt a „bekövetkező eredmény”-t, a „halálos megbetegedés”-t, mint kárt kellett volna a Magyar Állam Alperesnek előre látni a károkozó magatartás kifejtésekor ahhoz, hogy a jogi okozatosság fennálljon, hiszen az ítélet szerint ezért fizet kártérítést.

Miután a Magyar Államot az elsőfokú bíróság a felperesi jogelőd halálos megbetegedése, mint kár miatt kötelezte nem vagyoni kártérítés megfizetésére, ezért a jogi okozatosság fennálltához nem elég annak bizonyítása, hogy „az egészségre veszélyes azbeszt alapanyagként történő felhasználása sértheti más személyiségi jogát.”, hanem **a Felperesnek kifejezetten azt kellett volna bizonyítania, hogy az Alperes előre láthatta az azbeszt alapanyagként történő felhasználása következtében gyárban nem dolgozó helyi lakosok halálos megbetegedésének lehetőségét (jogi okozatosság).**

Miután a perben a Felperes a károkozó magatartás és a „bekövetkező eredmény”, mint kár vonatkozásában csak a ténybeli okozatosságot bizonyította, a jogi okozatosságot nem, vagyis nem bizonyította, hogy az Alperes a károkozó magatartás tanúsításakor a felperesi jogelőd halálos eredménnyel végződhető megbetegedését előre láthatta, ezért az alábbiakban kifejtettek tekintettel az Alperes kártérítési felelőssége nem áll fenn.

Miután az imént kifejtettek szerint a felperesi jogelőd megbetegedésével, illetve halálával kapcsolatosan elszenvedett kár („bekövetkezett eredmény”) és a kárt okozó magatartás (a mellhártya mesothelioma megbetegedést okozó folyamatindító azbesztexpozíció) között csak akkor áll fenn okozati összefüggés, ha a Felperes által bizonyítottan a folyamatindító azbesztexpozíció időpontjában az Alperes a felperesi jogelőd súlyos, akár halálos kimenetelű megbetegedését előre láthatta, ezért a perben döntő jelentősége volt a felperesi jogelőd azbesztexpozíciója időpontjának.

A Fővárosi Törvényszék 39.P.22.719/2022/13. számú elsőfokú ítéletét támadó, 2023. április 17. napján kelt fellebbezésünkben részletesen kifejtettük a perben beszerzett orvosszakértői vélemények közötti ellentmondások mibenlétét, amely periratunkat jelen alkotmányjogi panaszunkhoz is csatoljuk a T. Alkotmánybíróság részére.

A korábbi periratainkban, illetve fellebbezésünkben részletesen ismertettük orvosszakértői vélemények alapján **a felperesi jogelőd károsodásának legvalószínűbb**

időpontja 1973-1983. évek közötti időszakra esik, ezért csak az 1983-ig tanúsított alperesi magatartás tekintetében vizsgálható, hogy az Alperes a felperesi jogelőd mellhártya mesothelioma megbetegedést okozó folyamatindító azbesztexpozíció időpontjában láthatta előre a felperesi jogelőd súlyos, akár halálos eredménnyel járó megbetegedésének bekövetkezését.

A beadványainkban ismertetett orvosszakértői vélemények alapján két lehetőség van a kár és károkozó magatartás közötti okozati összefüggés részét képező előreláthatóság (jogi okozatosság) megállapítására

- vagy azt lehet megállapítani, hogy a felperesi jogelőd mellhártya mesothelioma megbetegedését okozó folyamatindító **azbesztexpozíció legvalószínűbb időpontja 1973. és 1983. közé esik, amely esetben az okozati összefüggés részét képező előreláthatóság 1983. év végéig vizsgálható,**
- vagy arra a következtetésre lehet jutni, hogy a felperesi jogelőd mellhártya mesothelioma megbetegedését okozó folyamatindító azbesztexpozíció bekövetkezését **valószínűség szintjén sem lehet megállapítani,** amely esetben a felperesi jogelőd folyamatindító azbesztexpozíciója akár a születése (1959) után nyomban bekövetkezhetett, ezért a kár és a károkozó magatartás közötti okozati összefüggés részét képező **előreláthatóság (jogi okozatosság) a felperesi jogelőd születésének időpontjára (1959) nézve vizsgálható,** merthogy az ezt követő időszakra nézve a bizonyítási kötelezettséget és terhet viselő Felperesek az okozati összefüggés részét képező előreláthatóságot (jogi okozatosságot) a felperesi jogelőd születését (1959) követő időszakra nem tudták bizonyítani.

Annak igazolására, hogy a felperesi jogelőd mellhártya mesothelioma megbetegedését okozó folyamatindító azbesztexpozíciója időpontjában az Indítványozó Alperes által nem volt előre látható, hogy az azbesztpor nem az [REDACTED] Vállalat gyárában dolgozó, hanem annak csak a közelében lévő településen lakó felperesi jogelőd esetében súlyos, akár halálos kimenetelű megbetegedést okozhat, korábbi periratainkban, illetve a T. Alkotmánybíróság számára jelen alkotmányjogi panaszunkhoz is csatolt fellebbezésünkben összevetettük az Európai Gazdasági Közösség és a Magyar Állam Alperes azbeszttel kapcsolatos szabályozását, amiből láthatóvá vált, hogy a Magyar Állam ugyanúgy nem láthatta előre lakossági azbesztexpozíció lehetséges következményeit, mint ahogy a nála jóval fejlettebb Európai Gazdasági Közösség, illetve Európai Unió tagállamai sem látták.

Kétséget kizáróan megállapítható, hogy a Magyar Állam azbesztporral kapcsolatos szabályozása semmiben nem maradt el az EGK azonos időszakra vonatkozó szabályozásától, sőt esetekben annál szigorúbb volt, mert

- az EGK-nak az azbesztporral kapcsolatos szabályozása 80/1107. számú EGK tanácsi irányelve 1981. január 1. napi hatállyal kezdődött, míg a magyar szabályozás a 4/1981.(III.31.) EüM rendelettel.
- az azbesztpor légszennyezettségi (immissziós) határértékét az EGK először a 83/477. EGK tanácsi irányelvben határozta meg 1987. január 1. napjáig történő teljesítési kötelezettséggel, míg a Magyar Állam az 5/1986.(VIII.10.) EüM számú rendelettel,
- az EGK 83/477. EGK tanácsi irányelve a légszennyezettségi (immissziós) határértéket 1 szám/cm³-ben állapította meg nyolcórás referencia időre számítva (kék azbesztnél 0,5 szál/cm³-ben), 1987. január 1. napjáig történő teljesítési kötelezettséggel, majd az 1987. március 19. napján kelt 87/217 EGK tanácsi irányelv – 1991. június 30. napjáig teljesítendő határidővel – 0,1 milligramm/m³ határértéket állapított meg, ezzel szemben

a magyar szabályozás a légszennyezettségi (immissziós) határértéket az 5/1986.(VIII.10.) EüM rendelettel kiemelten védett területen 5 mikrogramm/m³-ben, míg védett területen 10 mikrogramm/m³-ben határozta meg, vagyis a Magyar Állam a légszennyezettségi (immissziós) határértéket az EGK szabályozásához képest legalább annak tizedében, vagyis legalább tízszeresen szigorúbban határozta meg, mint az EGK szabályozás.

- Úgy az EGK, mint a magyar szabályozás a munkavállalók egészségének védelme érdekében történt.
- Úgy az EGK, mint a magyar szabályozás nem tekintette veszélyeztetettnek a munkavállalókon kívüli személyeket, így a létesítmények közelében lévő lakosságot sem.
- A perbeli időszakban a Magyar Államhoz hasonlóan az EGK sem tiltotta meg az azbeszt termékek gyártását és forgalmazását.
- Az EGK-hoz hasonlóan a Magyar Állam is úgy látta, hogy létezik olyan munkahelyi légszennyezettségi (immissziós) határérték, amely alatti légszennyezettség esetén a rákbetegség kockázata nem áll fenn.
- Úgy az EGK országaiban, mint Magyarországon a technika és a műszaki tudományok fejlődése által hozott eredményeket azonos súllyal felhasználták az azbesztpor egészségkárosító hatása elleni küzdelemben.
- Szemben az EGK-val a magyar szabályozás az azbesztpor károsító hatásának csökkentése érdekében nem alkalmazott olyan megkötéseket – mint ahogy tette azt az EGK –, hogy a beruházások kialakításánál az „ésszerű kivitelezhetőségre” és az „aránytalan költségekre” legyenek figyelemmel.

Az európai és a magyar szabályozásból is az látható, hogy a perbeli időszakban úgy az EGK országaiban, mint Magyarországon úgy gondolták, hogy

- létezik az azbesztpor kibocsátás kapcsán olyan légszennyezettségi (immissziós) határérték, amelynek betartása mellett a rákbetegség kockázata nem áll fenn, továbbá
- az azbesztpor légszennyezettsége kapcsán csak a gyártó üzem munkavállalóit tekintették veszélyeztetettnek, a lakosságot pedig nem.

Összegezve: A perbeli időszakban a Magyar Állam Indítványozó, mint Alperes a felperesi jogelőd mellhártya mesothelioma megbetegedést okozó folyamatindító azbesztexpozícióját nem láthatta előre, ezért hiányzik a felperesi jogelőd kára és a felperesi jogelőd azbesztexpozíciója közötti okozati összefüggés részét képező előreláthatóság (jogi okozatosság), vagyis hiányzik az okozati összefüggés bizonyítottsága, amely a Felperes terhére esik.

2.2.3./ A felróhatóság, avagy a Magyar Állam „közjogias szerepéből fakadó ellenőrzési, elővigyázatossági tevékenysége, magatartása”

Ahogy az az korábbi beadványainkban, továbbá fellebbezésünkben részletesen kifejtettük, részünkről feltéve, de meg nem engedve, hogy a kár és károkozó magatartás közötti okozati összefüggés (jogi okozatosság) bizonyított lenne, az Alperes akkor is igazolta a perben, hogy a felperesi jogelőd megbetegedéséért és haláláért felelősség nem terheli, mert az alábbiakkal igazoltak szerint úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben tőle elvárható volt (Ptk. 339. § (1) bekezdése).

„Vizsgálta, hogy ezen időszakban az alperes tudott-e, illetve kellő gondosság mellett tudnia kellett-e arról, hogy az azbeszt alapanyag felhasználásával történt cementgyártás légszennyezést okoz, és ez a környezetben élők számára egészségkárosító. Mindezek során figyelemmel volt az alperes közjogi státuszára, az alperes vagy szervei által a közfeladata elvégzése során szerzett ismeretekre vagy azokra az ismeretekre, amelyekre kellő gondosság mellett szert tehetett volna, illetve arra, hogy az alperes az általában elvárható elővigyázatosság és ellenőrzés mellett teljesítette-e a tulajdonosi jogállásából eredő kötelezettségeit. Kiemelte, hogy az állam közjogi szerepét – ide nem értve a jogalkotást – is értékelve kellett az elsőfokú bíróságnak megítélnie, hogy az alperes a tulajdonostól elvárható elővigyázatosság és ellenőrzés mellett teljesítette-e a kötelezettségét.” (Jogerős ítélet, indokolás 13. pontja)

A Magyar Állam Alperes a Kúria, illetve a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítélete által említett „közjogi szerepét” véleményünk szerint jogalkotással valósítja meg, viszont „A polgári bíróság nem állapíthatja meg azt, hogy a jogalkotó a jogalkotás sérelmezett elmulasztásával jogellenességet követett el.” (Legfelsőbb Bíróság Pf.V.24.375/1998. számú ítélete, közzétéve a BH2002. évi 264. számú jogeseteként)

Jelen alkotmányjogi panaszunkhoz mellékelt fellebbezésünkben ismertettük, hogy a Magyar Állam Alperes a munkavédelem, a környezetvédelem és az ellenőrzés terén milyen tevékenységet fejtett ki az azbeszt okozta károk megelőzése érdekében, és amelyből következően a felperesi jogelőd megbetegedésének megelőzése érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben elvárható volt.

Mindezek alapján egyértelműen látható, hogy a Magyar Állam Alperes a kor adott színvonalán minden tőle elvárható intézkedést megtett annak érdekében, hogy azbesztózis okozta súlyos megbetegedés ne fordulhasson elő, vagyis hiányzik az Alperes magatartásának felróhatósága. Ennek ellenére az Indítványozó, mint Alperes magatartásának felróhatósága kizárólag a Kúria iránymutatása alapján eljáró Fővárosi Ítéltábla a Magyar Állam számára szigorúbb, az egyenlőség Alaptörvényben lefektetett követelményét sértő elvárhatósági mércét felállító jogerős ítélet következtében kerülhetett megállapításra.

2.3./ Az 5/2022. (IV. 14.) AB határozatra hivatkozás téves volta

A Fővárosi Ítéltábla jogerős ítéletében is hivatkozott 5/2022.(IV.14.) AB határozatban rögzített tényállás megítélésünk szerinti lényege a következőkben foglalható össze.

Az ottani ingatlan 1950. május 2. napjától 1991. szeptember 1. napjáig a Magyar Állam tulajdonában állt, majd önkormányzati tulajdonba került. Az ingatlanra 1967. július 14. napjától a Magyar Állam, majd az önkormányzat tulajdonlása esetén is a kerületi ingatlankezelő vállalat kezelői joga állt fenn.

1954. augusztus 19. napjától az 1954. augusztus 23. napjáig W.Gy. kisiparos iparendéellyel „purinsav, pikrinsav és szalakáli étkezési célra történő előállításával foglalkozott, majd pedig 1954. augusztus 23. napjától az 1979. december 10. napjáig (az ekkor bekövetkezett haláláig) „népgazdasági érdekből honvédelmi célokból folytatott kisipari vegyipari tevékenység végzésére is engedélyt kapott. Az 1955. április 28. napján kelt 9371/55. és 599/V/582-954. számú határozatok alapján W.Gy. tevékenysége során elsősorban pikrinsavat használt fel.” (az 5/2022.(IV.14.) AB határozat 7. és 8. pontja)

„Az aromatikus szénhidrogénekből készített robbanó vegyületek közül a nitrobenzol, a dinitrobenzol, a trinitrobenzol, a dinitrotoluol, a nitronaftalin, a dinitronaftalin, a pikrinsav és a trinitrokrezol említendők fel.

Ezek közül a gyakorlatban fontos a pikrinsav, mely éterben oldott kolloidumgyapottal összekeverve az u.n. nelinitet alkotja. Újabbán azt találták, hogy a megömlesztett pikrinsav is hatalmas robbanó szer. Franciaországban és Angliában ezzel töltik meg a bombákat, s ott melietnek, itt pedig lidditnek nevezik. A pikrinsav káli-, nátron- és ammonsói szintén jó robbanó anyagok; az u. m. Designolle-féle pornak, melyet egy ideig a francia hadseregben torpedók és lövedékek töltésére használtak...” (Robbanószerek vagy robbanóanyagok Pallas Nagylexikon alapján internetről levett ismertető, IV. pont első bekezdése, AT/1 alatt csatolva)

„Pikrinsavat (akkoriban ekranit néven nevezték) használt Matuska Szilveszter a biatorbágyi merénylet során.” (Wikipédia a pikrinsavról)

„A biatorbágyi merénylet (korábban torbágyi merénylet) 1931. szeptember 13-án történt, amikor Matuska Szilveszter felrobbantotta a biatorbágyi vasúti viadukt vasúti pályájának egy részét. A robbantás 22 halálos áldozatot követelt.” (Wikipédia a biatorbágyi robbantásról)

„W.Gy. vegyipari tevékenységével kapcsolatban 1955-től számos alkalommal érkeztek konkrét panaszbejelentések a Kerületi Tanács Végrehajtó Bizottságához a szomszédoktól, illetőleg a környéken élőkől. A panaszbejelentések szerint (melyek közül az első már 1950. június 11-én nem sokkal W.Gy. tevékenységének megkezdését követően kelt) a vegyüzem mérgezi a levegőt, veszélyes a környéken lakókra, a háziállatokra és a növényzetre, a szabadba engedett vegyszerek a talajvizet is szennyezik, a környező kutak vizét elszínezték és a vizet ivásra, mosakodásra, mosásra is alkalmatlanná tették. A panaszbejelentések ellenére az állami szervek semmilyen intézkedést nem tettek, W.Gy. 1979. december 10. napján bekövetkezett haláláig zavartalanul folytatta tovább a tevékenységét.” (5/2022.(IV.14.) AB határozat 10. pontja)

„A Fővárosi XX. Kerületi Tanács VB Műszaki Osztálya 1987. február 10. napján kelt átírata szerint a területen nagy mennyiségű mérgező és robbanó vegyület található.” (5/2022.(IV.14.) AB határozat 12. pontja)

Ez után az Önkormányzat és a szakhatóságok részéről történtek intézkedések a fentiek szerinti környezetszennyezés megszüntetésére, de hogy ezek az intézkedések hiányosak és felületesek voltak mutatja a bekövetkezett káresemény: „2010. június 18. napján a felperesek tulajdonát képező lakásnál több robbanás történt a lakás alatt és a bejárati ajtó előtt, majd néhány nappal később, 2010. június 21. napján újabb robbanás történt. A robbanások következtében a két szélső lakás komolyan megsérült, a felpereseknek ki kellett költözniük az ingatlanból.” (5/2022.(IV.14.) AB határozat 22. pontja)

A társasház tulajdonos felperesek szakértőt kértek fel a robbanások okainak megállapítására, amelynek eredményeképpen megállapításra került, hogy „a mintákban robbanószer és katalizátor (pikrinsav, nitrát) maradékai, valamint erősen rákkeltő anyagok találhatóak.” (5/2022.(IV.14.) AB határozat 24. pontja)

2010. október 18. napján igazságügyi szakértői vélemény készült a robbanás okainak megállapítására, amely „rögzítette, hogy a szennyezés kémiai összetétele alapján olyan vegyipari tevékenységet feltételez, amelyet csak megfelelő vegyipari infrastruktúrával,

hatósági engedélyek birtokában és folyamatos ellenőrzés mellett lehetett volna folytatni.”
(5/2022.(IV.14.) AB határozat 25. pontja)

Összegezve: Az Alkotmánybíróság 5/2022.(IV.14.) AB határozattal elbírált jogesetben 1954-től 1979. év végéig állami megrendelésre honvédelmi célból pikrinsav (robbanóanyag) felhasználásával robbanó szerkezetek (pl. lőszer, bombák vagy azok részei) készültek, amely tevékenység ellenőrzésének kialakítása és ellenőrzése nem volt megfelelő és a gyártási tevékenység 1979. év végén történt megszűnését követően az állami és önkormányzati szervek hiányosan, felületesen, szabálytalanul végezték el a környezeti kármentesítést, amelynek következtében 2010. évben a helyszínen maradt pikrinsavat tartalmazó anyagok felrobbantak és az ingatlanon lévő társasházat lakhatatlanná tették.

A jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott perbeli esetben nem robbanóanyag gyártásról és az annak abbahagyását követően nem hiányos, felületes és robbanást okozó környezetkárosítás elhárításáról van szó, mint az 5/2022.(IV.14.) AB határozattal elbírált esetben, hanem olyan azbesztpor kiporzásából keletkezett egészségkárosodásról van szó, amely vonatkozásában

- A Magyar Állam a perbeli időszakban úgy látta és láthatta, hogy az azbesztpor egészségkárosító hatása csak az adott üzem dolgozóit érintheti, de nem terjed ki az üzemen kívüli területekre, a lakosságra, ahogy azt látták a fejlett európai országok is.
- A Magyar Állam a perbeli időszakban úgy látta és láthatta, hogy létezik olyan munkahelyi expozíciós küszöbérték, amely alatt a rákbetegség kockázata nem áll fenn, ahogy azt látták a fejlett európai országok is.
- A munkahelyeken a levegőbe kikerülő azbesztszál koncentráció miatti egészségkárosodás elleni küzdelem a technika és a műszaki tudományok fejlődése szerint folyamatosan előrehaladt, a kibocsátási határértékek csökkentek, és nemcsak a perbeli időszakban, hanem azt követően is folyamatosan módosultak.
- Az azbesztszál-koncentráció mérésének lehetőségei a technikai fejlődéssel változtak, és ezen változásokkal összhangban a Magyar Állam folyamatosan szigorította az azbesztpozíciós határértékeket.
- A magyar szabályozás – az európai szabályozással összhangban – a perbeli időszakban nem tekintette veszélyeztetettnek a lakosságot az azbesztszál-koncentrációval kapcsolatban.
- A Magyar Állam a perbeli időszakban munkavédelem és munkaegészségügy vonatkozásában olyan szervezeti rendszert alakított ki, ami az akkori műszaki fejlettségi szinten maximálisan biztosította a munkavállalók – köztük a perbeli üzem dolgozóinak – egészségügyi védelmét és a szabályok betartásának ellenőrzését.
- A Magyar Állam a perbeli időszakban a környezetvédelem vonatkozásában olyan szervezeti rendszert alakított ki, ami az akkori műszaki fejlettségi szinten maximálisan biztosította a munkavállalók – köztük a perbeli üzem dolgozóinak – egészségügyi védelmét és a szabályok betartásának ellenőrzését.
- A Magyar Állam Alperes az általa kiépített igazgatási szervein keresztül rendszeresen ellenőrizte a perbeli üzemet.

Az imént kifejtettek szerint az 5/2022.(IV.14.) AB határozattal elbírált esetben robbanóanyag gyártásánál, majd annak megszűnését követően a legalapvetőbb környezeti kármentesítésre sem került sor, mely súlyos robbanáshoz vezetett, ezért ott a károkozó magatartás (környezetvédelmi szabályok semmibe vétele) és a kár bekövetkezése között az okozati összefüggés, ezen belül a jogi okozatosság nyilvánvalóan fennállt.

Ezzel szemben a perbeli esetben a Magyar Állam a károkozó magatartás és a bekövetkezett kár között az okozati összefüggés (a jogi okozatosság) nem áll fenn, mint ahogy azt a Kúria hatályon kívül helyező végzése előtt a Fővárosi Törvényszék 2017. július 13. napján hozott 38.P.25.872/2016/11. számú ítélete is megállapítja „Az asbeszt károsító hatása és annak mechanizmusa egy hosszan elnyúló megismerés, bizonyítási folyamat volt. Ennek lépcsőit mutatták az állam, mint jogalkotó által megalkotott szabályok, de a nemzetközi szabályok is. Ennek kapcsán arra volt figyelemmel a bíróság, hogy a konkrét tényállás keretein belül nem volt elegendő annak bizonyítása, hogy az asbeszt rákkeltő hatású. Az alperes eredménnyel bizonyította, hogy nem volt általában elvárható a nyolcvanas években, illetve a kilencvenes évek elején annak az információnak az ismerete, hogy az asbesztkiporzás a szakértői véleményben meghatározott hatókörben és valószínűséggel, határértékre tekintet nélkül egészségkárosító hatású, halálos betegséget okozhat.” (a Fővárosi Törvényszék 2017. július 13. napján hozott 38.P.25.872/2016/11. számú ítélete indokolásának 15. oldal utolsó bekezdése)

Végül megjegyezzük, hogy az 5/2022.(IV.14.) AB határozatban az Alkotmánybíróság nem azt mondta ki, hogy a Magyar Állam felelőssége a tulajdonában állt ingatlanon bekövetkezett minden kárért, kivétel nélkül fennáll, hanem azt, hogy a káresemény idején, „*az akkor hatályos környezetvédelmi törvénynek, illetve Polgári Törvénykönyv szerinti felelősségi alakzatnak megfelelően*” (5/2022.(IV.14.) AB határozat 84. pontja) lehet a Magyar Állam felelősségét megállapítani.

III. Záró rész

Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság előtti eljárás az Abtv. 54. § (1) bekezdése alapján illetékmentes, eljárási illetéket nem róttunk le.

„Az Alkotmánybíróság előtti eljárás illetékmentes, az indítványozó az alkotmánybírósági eljárás során felmerült költségeit maga viseli.” (Abtv. 54. § (1) bekezdése)

Jogi képviselőnk képviseleti joga a jelen alkotmányjogi panaszunkhoz 1. számon csatolt ügyvédi meghatalmazáson alapul.

Mellékletek:

1. Cégszerűen aláírt ügyvédi meghatalmazás
2. A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. cégkivonata
3. A Kúria 2019. február 6. napján kelt Pfv.I.20.474/2018/6. számú, 2019. február 20. napján kelt Pfv.I.21.179/2018/6. számú, 2019. március 6. napján kelt Pfv.I.21.196/2018/8. számú hatályon kívül helyező végzései
4. A Kúria 2023. június 7. napján kelt Pfv.VII.21.068/2022/5. számú; valamint 2023. június 27. napján kelt Pfv.III.21.140/2022/4. számú felülvizsgálati ítéletei
5. A Fővárosi Törvényszék 2023. március 8. napján kelt 39.P.22.719/2022/13. számú ítélete
6. A Fővárosi Törvényszék 39.P.22.719/2022/13. számú ítélete ellen 2023. április 17. napján előterjesztett Indítványozói, (mint alperesi) fellebbezés
7. A Fővárosi Ítéltábla 2023. július 11. napján kelt, jelen alkotmányjogi panaszunkkal támadott 6.Pf.20.252/2023/4-II. számú másodfokú ítélete

Budapest, 2023. október 5.

Tisztelettel:

Magyar Állam
Indítványozó